& omnium ſceleratiſſimus, faciem ſuam; nè cœlum, cœlorumque videret Dominum. Lautent. Juſt. de triumph. &c. c. 5. Seris ferreis interioris domus obſtruxit januas, vectibuſque armavit; quatenus ab ſalutem ejus cunctorum ſalus aditum non haberet. Id. ib.

Ecce ancilla Domini, fiat mihi &c. Luc. 1. 38. Noluit Deus carnem ſumere ex B. Virgine, ſine ejus conſenſu; ſicut Eva formata eſt ex coſta Adami. Gen. 2. 21. ipſo dormiente. Ut ſignificetur: quòd aliter ſe Deus habet in creatione, aliter in reſtauratione, ac ſalute noſtra: nam in creatione utitur potentia ſua independenter à noſtra voluntate; at in ſalute noſtra non vult ita effici, niſi cooperantibus nobis, & conſentientibus. Sylveira hic.

Viderunt oculi mei ſalutare tuum; quod paraſti ante faciem omnium populorum: lumen ad revelationem gentium. Luc. 2. 30. Lumen illuminans poſitum ante conſpectum hominum: ut, ſi non rectè ambulatur; non adſcribatur Lumini, ſed errare volenti, & oculos claudenti ad ſplendorem ejus. Sim. Caſſ. hic. *Ipſi ſibi erant graviores tenebris.* Sap. 17. 20.

Et dum ſeminat, aliud cecidit ſecus viam. Luc. 8. 5. Sibi ſoli homo adſcribat ſuam perditionem. Theophylactus: *aliud cecidit.* Non dixit, quòd projecerit. Did. Nyſſ. Dom. ſexag. §. 4.

Aliud cecidit inter ſpinas. ib. Cur bonus Sator tres partes facit; ubi ſciebat, non eſſe fructum allaturas? Reſpondeo cum communi PP. Auguſtino, Ambroſio: ut manifeſtatur ſumma DEI bonitas; quæ, quantum ex ſe eſt, omnium ſalutem vult; etiam eorum, qui mandata non ſunt ſervaturi: ut nulla ſit excuſatio ex parte hominis, qui dicat, ſe non credidiſſe, quia ei non eſt prædicatum Evangelium. Sylveira hic q. 2.

Parata ſunt omnia. Luc. 14. 17. Omnia ſaluti noſtræ, atque refectioni animæ neceſſaria, in regno Eccleſiæ ſunt parata. De quo Paulus 1. Cor. 1. 4. 5. *gratias ego Deo meo quòd in omnibus divites facti eſtis-ita ut nihil vobis deſit.* v. 7. ſed parans omnia divina bonitas ad illa invenit homines imparatos. Sed neſcio, quæ major perverſitas, quàm ad præparationes divinas reddere imparatum. Hinc invitati ſe excuſare cœperunt; plus intendens præparationibus, & directonibus propriis, quàm divinis. Deroganda, & nihil penſanda ſunt omnia; ubi adeſt præparatio æternorum, & divinorum magnalium. Sim. Caſſ. l. 6. c. 19.

Nunquam dediſti mihi hædum. Luc. 15. 29. Queritur ſenior filius eo ipſo tempore, quo munificum convivium, & vitulus ſaginatus apponitur. Cur ex illo nihil accepit? an id effecit parcitas patris? Abſit! cauſa fuit ipſe filius; qui non introivit, & foris manere voluit. Divinæ menſæ largitas in promptu eſt: tu illa te privas, quia non vis intrare, quia non accedis. Baeza t. 3. l. 14. c. 10. §. 10.

Non miſit Deus Filium ſuum, ut judicet &c. Joan. 3. 17. Pius, benignus, & miſericors Deus eſt; qui vult homines ſalvos fieri: ſed peccatores increduli eum ad judicandum trahunt. Iniquitas tribunal judiciale conſtituit; Salvare vellet, non judicare. Sim. Caſſ. l. 11. c. 6.

Non vultis venire ad me, ut vitam habeatis. Joan. 5. 40. Nulla excuſatio iis eſt, qui tantùm de pertinacia voluntatis propriæ arguuntur. Excuſat ſæpe homine in toto, vel in parte, invincibilis ignorantia; excuſat in ſerta fragilitas: cum verò ſola voluntate diſſentiente agitur, nulla excuſatio ſuffragatur. Id. ib. c. 9.

Gratia ejus in me vacua non fuit. 1. Cor. 15. 10. Multos haberet Eccleſia Paulos, ſi à multis plenitudo gratiæ non projiceretur. Verùm, quò copioſius in nos influit divina liberalitas; eò ſterilior eſt cordis noſtri ſenticoſus ager. Oliva l. 9. Strom. §. gratia ejus &c.

Habeo adverſum te: quod charitatem tuam prima reliquiſti. Ap. 2. 4. Blaſius Viegas: notandum eſt verbum illud *reliquiſti*: nec enim dictum eſt, *relictus es* à charitate; ſed tu charitatem *reliquiſti*: quia videlicet nos ſumus, qui Deum primi relinquimus. Did. Nyſſ. Dom. ſexag. §. 4.

Ex Patribus, & aliis.

Unicuique propria voluntas eſt cauſa ſuæ damnationis, vel ſalvationis. S. Auguſt. Man. c. 25.

Nihil aliud Deus a nobis requirit, præter voluntatem bonam. Nè dixeris, quomodo mea delebuntur peccata? ego affirmo tibi: quòd volendo, & credendo. S. Cyrill. Jeroſ. præfat. in Catech.

Multimoda ſanè relicta eſt ratio conſequendæ vitæ æternæ, propter illius Paſſionem: Benignus enim cùm ſit Dominus, non unam, neque alteram tantum, ſed multas æternæ vitæ januas aperuit, ut omnes, quantùm in ipſo eſt, abſque impedimento illa potiri poſſunt. Id. Catech. 18.

Quæ poſt hac nobis erit excuſatio? ſi, cùm tot adjuvant ſalutem noſtram, in rebus inutilibus nos occupamus, ſola negligentia noſtram omittentes ſalutem? S. Chryſoſt. hom. 23. in Gen.

Unde alii quidem vaſa iræ? alii autem miſericordæ? à propria voluntate. Id. hom. 16. in ep. ad Rom.

Dominus, qui poteſt, quæcumque vult; nullum alium ſalvare vult, niſi eum vult ſalvari ab eo. Euſebius Emiſ. in Nat. S. Steph.

Quàm pauci poſt te, ò Domine Jeſu, ire volunt, cùm tamen ad te pervenire nemo ſit, qui nolit. S. Bern. ſ. 31. in Cant. Apud Baezam t. 1. l. 4. c. 3. §. 17.

Qui per ſuam liberam voluntatem, non neceſſitate, omnia condidit, ità per noſtram liberam voluntatem, non neceſſitatem, bonos gratia, beatos in gloria petit. Suæ igitur poteſtatis, & voluntatis, eſt dare: noſtræ verò eſt recipere voluntatis. Sim. Caſſ. l. 1. c. 24.

TITULUS XXIX.

PRÆLATI.

Num. I.

Figura, Symbola.

Ecce conſtitui te Deum Pharaonis. Ex. 7. 1. Factus in Deum regi Pharaoni: hæc eſt potentia ſanctitatis. Et tu, ſi vis peccatoribus tamquam Deus terrori eſſe, regibus reverentiæ; ut tamquam Deo videantur eſſe ſubjecti; contemne, quæ ſæculi ſunt; & Dominicæ Paſſionis opprobrium contende omnibus præferre divitiis. Oliva t. 3. conc. 31.

Si oculus tuus fuerit ſimplex &c. Matth. 6. 22. Extincto oculo, & pedes, & manus, & totum corpus, inutile redditur. Quorſum hæc? nempe quia Magiſter quoque Eccleſiæ oculus eſt. S. Iſidorus Peluſ. l. 2. ep. 112. Alia ratione titulus oculi Prælati competit. In corpore omnia membra, præter oculum, ſenſim, & cum mora formantur: lingua ſub infantiæ initio balbutit, manus longo tempore non pingit, pedes moveri neſciunt, dentes lentè creſcunt: oculi ſoli in teneris annis æquè perſpicaces ſunt, ac in adulta ætate. Sic Prælatus, non debet decurſu temporis melior formari; ſed primis diebus, quibus ad illum honorem aſcendit, eſſe idoneus, & ſanctus. Oliva tom. 2. conc. 2. in feſto Im. Conc.

Num. II.

Prælatus qualis erga ſuos eſſe debeat.

Recordatus autem Deus Noe, cunctorumque animalium - quæ erant cum eo in Arca. Gen. 8. 1. Sint Antiſtites ſimiles Arcæ Noe, pereuntibus in naufragio gratiæ, & violentiæ. Illa, ſicut ſe objecit procellis, ventis, balenarum colliſionibus, fluctibus, imbribus; ità, quotquot ſinu ſuo recepit, protexit, & incolumes ſervavit; ex tam immenſo diluvio nè una quidem gutta influente in veſtes hominum, aut pelles pecorum. Et quæ tuebatur monocerotes, & elephantes, eadem defendit cuniculos lana deſtitutos, & paſſerculos; Defendite eos; qui ad vos confugiunt; audite, qui implorant; cuſtodite ab inimicorum jaculis: licèt oporteat, ad veritatis defenſionem, Aquilonum furorem, perſecutiones ferre. Oliva t. 3. conc. 11. in feſto S. Andreæ.

An non vides, quanta comedat, & bibat, quotidie? Dan. 14. 5. Ergo ideò maximè colitur Bel, quòd plurimum noceat? minoris fieret, ſi viliùs eſuriret. Nollem in Eccleſia ideo primates magnos nominari, quòd in curruum, villarum, & menſarum, ſumptus patrimonium Chriſti effundant. Id. l. 11. Strom. §. Annon vides &c.

Factus eſt Ephraim quaſi columba ſeducta. Oſ. 7. 11. Cur illa tribus fædis erroribus inquinata non comparantur ſerpentibus, baſiliſcis? S. Hieron. hic: aves cæteræ pullos ſuos, etiam cum periculo vitæ ſuæ, protegere ſolent: Sola columba ablatos pullos non dolet, non requirit. Et ideo huic rectè comparatur Ephraim; quòd vaſtatum per partes populum non ſentiat; ſed negligens ſit ſalutis. Id. l. 2. conc. 2. de Paſſ. Dom.

Exulta ſatis filia Sion &c. Zach. 9. 9. Exultat meritò Sion in regis adventu. Cur? quia rex ejus *illi* venit, non *ſibi*, hoc eſt, non ut ſe ditet, ſed ut illam ſoletur, eam convenit. Juſtus quidem; ſed Salvator, non expilator. Et unde ſciam, quòd mihi, non ſibi, adveniat? quia equitare novit ſuper aſinam. Ubi luxui, & pompæ, non ſtudetur, ibi Prælatorum & Profectorum, pacificus eſt ingreſſus: ibi juſtitia ad ſalutem eſt, non ad excidium. Oliva l. 10. Strom. §. Exultata &c.

Ingrediuntur aliqui in navigium Petri, ut piſcentur, non anima, ſed margaritas. Oliva l. 2. in feſto S. Andreæ.

Ti-

TITULUS XXX.

PRÆSENTIA DEI.

§. I.

Probatur.

Quò ibo à ſpiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Pſalm. 13. 8. 7.

Pater! peccavi in cœlum, & coram te. Luc. 15. 18. Quomodò coram patre, ſi in regione longinqua? Sanct. Chryſol. ſerm. 2. peregrè profectus eſt iſte, & in regionem longinquam fugit; ſed accuſatores ſuos, ſed teſtes ſuos, divini Patris oculos, non effugit. In regionem longinquam peregrinatus eſt filius adoleſcens: tanquam ſi crederet, oculos poſſe devitari pater nos, & agere enormiter non argutus. Sim. Caſſ. l. 6. c. 16.

Quid hoc audio de te? Luc. 16. 2. Nemo malè agens dicat, quis me videt? raro inter homines actio mala tegitur, quia in publicum veniat; apud Deum autem nunquam. Id. ib. c. 13.

Sic greſſus meos, ſemitaſque meas, conſideras; & diu, noctuque, ſuper cuſtodiam meam vigilas, omnes ſemitas meas diligenter notans ſpeculator perpetuus: velut ſi totius creaturæ tuæ, cœli, & terræ, oblitus, tantùm me ſolum conſideres, & nihil ſit tibi curæ de aliis. S. Auguſt. Soliloq. c. 14.

Multùm laboravi, quærens te extra te; & tu habitas in me: ſi tamen ego deſiderem te. Id. ib. c. 31.

Cùm aberraverint quidam ab uno Deo, diverſimodè multi ſentiebant. Ac alii quidem ſolem ponebant; ut, occidente ſole, noctis tempore ſine Deo eſſent. Alii verò lunam, ut in die Deum non haberent. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 4.

Lothardi, Lothardo Vvalthero duce, docere auſi ſunt: ea ſcelera, quæ ſub terra fiunt, fugere divinos oculos, aut certè ultionem; hinc exercebant impudicitias ſuas ſub terra. Puella flammis addicta, Giſla nomine, cùm inter ipſos ignes ex ea quæreretur, virgone eſſet? reſpondit, ſuper terram virgo ſum, non ſub terra. Sengelius div. Judic. in Prooemio.

Nihil Deo clauſum eſt: intereſt animis noſtris; & cogitationibus mediis intervenit. Seneca ep. 84.

Non ſunt ad cœlum elevandæ manus; nec exorandus æditus, ut nos ad aures ſimulacri, quaſi magis exaudiri poſſimus, admittat; Prope eſt à te Deus, tecum eſt, intus eſt. Ità dico Lucilli: Sacer intrà nos ſpiritus ſedet, malorum, bonorumque noſtrorum, obſervator, & cuſtos. Bonus vir ſine Deo nemo eſt; in unoquoque noſtrorum (quis Deus? incertum eſt) habitat Deus. Id ep. 41.

Sic certè vivendum, tanquam in conſpectu vivamus: ſic cogitandum, tanquam aliquis in pectus intimum inſpicere poſſit & poteſt. Quid enim prodeſt, ab homine aliquid eſſe ſecretum? nihil Deo clauſum eſt. Id. ep. 10.

§. II.

Præſentia Dei neceſſaria, utilis, jucunda.

Experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te, Gen. 30. 27. *Benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Joſeph.* Gen. 39. 5. *Benedixit Dominus Obededon, & omnem domum ejus.* 2. Reg. 6. 11. Si Joſephi, Jacobi, & arcæ fæderis, præſentia Benedictionem divinam, ſub qua omnium bonorum affluentia ſignatur, etiam in domos Ethnicorum intulit: quem bonorum cumulum divina præſentia in populum Fidelem non inducet? Mendoza in 1. Reg. 3. 21. Annot. 7. ſect. 2.

Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus tecum eſt. Deut. 20. 1.

Aperite portas: quoniam nobiſcum eſt Deus. Judith. 13. 13. Non illa ſic de Holoferne triumphare potuiſſet, & totum exercitum ejus convertere in ſtuporem; niſi Deus cum illa fuiſſet. Sed nec Eccleſia, & ſingularis anima, de adverſariis poſſet habere victoriam; niſi quia nobiſcum eſt Chriſtus. Sim. Caſſ. l. 14. Matth. 28. 20.

Revertere! Similis eſto &c. Cant. 2. 17. & mox c. 3. 1. incipit: *in lectulo meo per noctes quæſivi.* Quis eam à montibus ad lectulum retraxit? Gilbert. ſer. 1. in Cant. de montibus illis ad convallem lacrymarum, ad lectum doloris, relapſa. Quid ni ſic ſi recidat ipſa, ut ſic recedit dilectus ſuus? Ideo recedente illo ipſo, illa recedit ad lectulum doloris, & infirmitatis. Baeza t. 2. l. 11. c. 6. §. 1.

In lectulo meo per noctes quæſivi, quem diligit anima mea. Cant. 3. 1. Gilbert. ſ. 1. noctes ejus frequenter interpellantur abſentia ſponſi. Cùm adeſt, lux eſt; cùm abeſt, nox eſt. Ideò multæ ſunt noctes ſponſæ, quia multi ſunt elapſus ſponſi. Beata planè! quæ adhæret ſponſo tota die.

Pulchra es amica mea - ſicut Jeruſalem. Cant. 6. 3. In ea reges Juda morabantur. 1. Reg. 3. 5. Quia urbis regiæ pulchritudo ex præſentia regis derivatur; ità ſpirituale Eccleſiæ decus ex præſentia Dei illi benevolè faventis. Pone in oppidulo aulam regiam, mox in emporium excreſcet: tolle eandem ab emporio, mox deficiet in oppidum. Mendoza antè citatus.

Primus. Matth. 8. 25. Quòd dicunt *primus*, non eſt fidei: illo enim ſimul navigante non erat formidandum. Theophylactus hic.

Compulit Jeſus diſcipulos aſcendere in naviculam. Matth. 14. 22. Ut ſignificaret, quàm indivulſi eſſent diſcipuli à Domino, dixit, *compulit*: ſemper enim ei adeſſe volebant. Id. hic.

Domine, ſi tu es, &c. ib. Ferventiſſima Petri erga Chriſtum charitas erat: deſiderabat enim ſtatim propè illum eſſe; & præ aliis. Id. hic.

Modicæ fidei, quare dubitaſti? Matth. 14. 31. Benè arguuntur, qui preſente Chriſto timebant: cùm utique, qui ei adhæret, perire non poſſit. S. Ambroſ. in Luc. 8.

Ecce ego vobiſcum ſum. Matth. 28. 20. Sine cauſa dubium, ſine ratione timor, in nobis eſt; ſi ipſe nobiſcum, & cum ſingulis noſtrum. Quid trepidamus in utroque certamine, ſi nobiſcum eſt, qui triumphavit de morte. Quare cor noſtrum phantaſias patitur, & pavet, ubi deficit pavor; ſi pollicitationem illam firmam tenemus, quòd ſemper ſit noſcum; & volumus ſub ipſius militare vexillis. Sim. Caſſ. l. 14. hic.

Hodie mecum eris in paradiſo. Luc. 23. 43. Qui cum Chriſto eſt; timere non poterit. Adam cum Chriſto non fuit, quando deceptus eſt: nam, ſi cum Chriſto fuiſſet; in ejus præceptione manſiſſet; nec perire utique potuiſſet. Vis ſcire, quare cum Chriſto Adam non erat? dixit ei Dominus: *Adam ubi es?* quem utique quaſi abſentem requirit. S. Ambroſ. in Pſ. 39.

Ecce video cœlos apertos, & Filium hominis ſtantem à dextris Dei. Act. 7. 55. Euſebius Emiſſ. hom. de S. Stehp. incunctanter offert ſanguinem ſuum, qui præ oculis habet Regem ſuum, ſimul & bravium ſuum. Vidit ſtantem: quia ſtare, inquit Lyran. proprium eſt adjuvantis in prœlio.

Solus non eſt, cui Chriſtus in fuga comes eſt: ſolus non eſt, qui templum Dei ſervans, ubicunque fuerit, ſine Deo non eſt. S. Cyprian. ep. 56.

Aquila in ſolem intenta. Lem. *Sic vivam.* Oſeæ 6. 3. *vivemus in conſpectu ejus.* Picinelli. Aquila. Lem. *Alit aſpectus.* Levit. 26. 9. *reſpiciam vos, & creſcere faciam.* Id.

§. III.

Præſentiæ Dei memoria.

Ambulavit Henoch cum Deo. Gen. 5. 22. q. d. ità ſanctè vixit, quaſi Deum ſemper præ oculis haberet. Sept. vertunt: *placuit Deo.* Cornelius hic.

Noe cum Deo ambulavit. Gen. 6. 9. Non potuit errare: bonum directorem habuit. S. Thom. Aqu. hic.

Non propoſuerunt Deum ante conſpectum ſuum. Pſ. 53. 5. Ille proponit Deum ante conſpectum ſuum, qui credit, eum ubique eſſe præſentem; & facilè agnoſcere, quæ voluntas nititur humana complere. Caſſiodorus hic.

Magnus in medio tui Sanctus Iſrael. Iſ. 12. 6. *Onus Babylonis.* Iſ. 13. 1. Cùm dixiſſet propheta, adeſſe Deum in medio Iſraelis, ſtatim Babylonis excidium prædixit. Ut ſcias, nihil ità hoſtes noſtros profligare, quàm Dei in mente præſentiam. Oliva l. 4. Strom. Magnus &c.

Servus Dei nunquam debet, nec aliud, nec aliter, cogitare, loqui, & operari; quaſi ſi Deum ſuum facie ad faciem ſemper videret. S. Bonav. Stim. am. c. 12.

Sæpè hæc verba apud ſe repetat. Dominus adeſt. Dominus me videt. Bloſius Inſtit. ſpir. c. 3.

PRÆSUMPTIO.

Vide tit. Miſericordia Dei §. 16.

TITULUS XXXI.

PRINCIPES.

§. I.

Vocantur Paſtores.

Dormitaverunt Paſtores. Nahum 3. 18. (principes, & duces) *tui rex Aſſur.* S. Hieron. ſemper diaboli ſtudium eſt, vigilantes animas conſopire.

Ego ſum paſtor bonus. Joan. 10. 11. Paſtor *bonus.* Non dixit, honoratur, & colitur; ſed *animam ſuam dat pro ovibus ſuis.* Hoc eſt principatus, hoc eſt paſcendi ſcientia, ſua negligere; & eorum, quos regit, curam gerere. Quod eſt enim medicus, hoc eſt princeps; vel potiùs plus, quàm Medicus: Medicus enim arte ſalutem comparat; princeps autem propriis periculis. S. Chryſoſt. in Pſ. 113.

Paſce agnos meos. Joan. 21. 15. Paſcere in Scriptura ſignificit

cit

cat regere; & principes vocantur Paſtores. *Dominus regit me*. Pſ. 22. 1. Hebr. *Dominus eſt Paſtor meus*. Cornelius hìc.

§. II.

Principes ſunt Patres.

F*iliis Hemor &c.* Gen. 33. 19. Nota: Hemor erat princeps Sichimorum: unde Sichimitæ vocantur ejus filii, ideſt, ſubditi: veri enim principes ſuorum ſunt Patres. Sic ſervi Naaman dominum ſuum vocant Patrem. 4. Reg. 5. 13. Cornel. hìc.

Super Patres veſtros. 1. Reg. 12: 15. ideſt, principes veſtros: princeps enim Pater patriæ, teſte Ariſtotele l. 8. Eth. cap. 11. Cornelius hìc.

§. III.

Principum propria clementia.

A*Udi nos Domine: Princeps Dei es apud nos*. Gen. 23. 6. Dicunt filii Heth ad Abraham. Quid Abrahæ tam glorioſum titulum apud barbaros peperit? Gen. 21. 33. *Abraham plantavit nemus in Berſabee &c.* Lipomannus: Abraham hortum plenum optimis fructibus plantavit, & peregrinos ſuſcepit hoſpitio; quibus gratis neceſſaria omnia ſuppeditabat. Arcones in Iſ. 3. 6. Diſc. 9.

Factus eſt principatus ſuper humerum ejus. Iſ. 9. 6. Principatus, vel ſceptrum, geſtatur humero: ut ſignificetur; principem debere eſſe quaſi humerum populi; ut eum, ejuſque onera, inſtar humeri ferat: ſicut Atlas dicitur, humeris ſuis cœlum ſuſtentare. Hinc princeps Hebr. dicitur *Naſi*, id eſt, *portitor*, *& bajulus* ſui populi, ac Reip. Hinc Eliſæus Eliæ acclamabat: *Pater mi! currus Iſrael &c.* 4. Reg. 2. 12. Cornelius hìc. Clementiſſimus princeps regnum ſuum ſuper humerum geſtat; piiſſimus paſtor laſſam ovem humeris ſuis ad ovile reducit. S. Th. Vill. ſ. de S. Stephano.

Qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur. Luc. 22. 25. Alludit Dominus ad nomen Principis, quod Hebraicè dicitur *Nadhib* à radice *Nadhab*; quod *liberaliter*, & *ſponte dare*, ſignificat. Doultreman de am. l. 3. c. 2. ſect. 3.

Solis profectò partes ſunt, illuſtrare radiis orbem: Principis verò virtus eſt, egenorum miſereri. Porrò ſole ipſo clarior eſt Imperator pius. Agapetus Diaconus ad Imp. Juſtinianum de officio principis.

Duo in optimo principe requiruntur: ut ſcilicet adversùs ſeipſum nulla utatur venia, ſed ſeverum ſe judicem exhibeat: erga ſubjectos autem mitior, & ad dandam pronior veniam ſit. S. Chryſoſt. hom. 73. in Matth. 23.

§. IV.

Miſcellanea.

D*Eus deorum locutus eſt*. Pſ. 49. 1. Quoſnam ſignificat per hoc nomen? & quoſnam hìc dicit deos? Principes. S. Chryſoſt. hìc.

Abjetes quoque lætata ſunt ſuper te, & cedri Libani. Iſ. 14. 8. Per abjetes, & cedros Libani, Principes gentium intellige. S. Hier. hìc.

Cùm principes monetæ falſarios graviter puniant; quid faciet Princeps ſummus de illis principibus, qui ſeipſos falſificant. S. Th. Aqu. opuſc. 38. de erud. princ. c. 7.

Ad hoc ſunt inſtituendi Principes; ut illi, qui amore virtutis non provocantur ad vitandum malum, & faciendum bonum; cogantur ad hoc timore pœnæ. Id. in ep. ad Rom. c. 13. Lect. 1.

TITULUS XXXII.

PROFECTUS IN BONO.

§. I.

Figuræ, Symbola.

Ex Veteri.

C*Reſcite*. Gen. 1. 28. in gratia; *multiplicamini* in bono. Hugo Card. hìc. Creſcite, videlicet virtutum dignitate; & multiplicamini numeroſa quantitate. Creſcite, ſubauditur, uſque ad cœli regnum, certumque numerum; qui utique ſolius ejus ſcientiam non latet, cui capilli quoque capitis noſtri omnes numerati ſunt. Rupertus in Gen. lib. 2. cap. 9.

Perrexitque Abraham vadens, & ultra progrediens ad meridiem. Gen. 12. 9. Meridies ſignificat perfectionem. Bene ergo progredi dicitur ad meridiem, qui ab hac aurora fidei ſuæ ultra vadens, & progrediens de virtute in virtutem, ſine dubio ad plenum, & æternum pervenit perfectionis diem. Id. ib. l. 5. c. 6.

Ibat proficiens, atque ſuccreſcens, donec magnus vehementer effectus eſt. Gen. 26. 13. De Iſaac teſtimonium ſtatura prodit; quòd proficiens creſcebat, donec magnus effectus eſt. Creſcebat virtutum ſtudiis, & officiis. Creſcebat juſtitia, & pietate. S. Gregor. Nyſs. or. 2. in homini procreationem.

Vidit in ſomnis ſcalam. Gen. 28 12. Ego pietatis exercitationem ſcalæ Jacob viſæ rectè comparaverim: cujus pars terram, pars verò cœlum attingebat. Ex quo eos admonere opus, qui ad virtutem ducendi ſunt; ut primis admoveant gradibus veſtigium; & inde paulatim aſcendendo, progrediendoque, ad comprehenſibilem humanæ naturæ altitudinem perveniant. Quemadmodum autem in gradibus prima eſt aſcenſio, ab humo receſſus; ſic in exercitatione laudabilis operis diſceſſus à malo. S. Baſilius in Pſ. 1. Beatitudo conſummata comparatur Luc. 22. 30. Thronis, & ſedibus, quæ ſunt ad quietem deputata: quia eſt ultimus terminus, & quies beatorum: ceſſavit enim jam via, peregrinatio, aſcenſus. At beatitudo hujus vitæ aſſimilatur ſcalæ, ad aſcendendum, vel deſcendendum. De Ponte in Cant. 1. 1. Exh. 17. §. 3.

Rachel concepit, & peperit filium; dicens: abſtulit Deus opprobrium meum. Et vocavit nomen ejus Joſeph, dicens: addat mihi Dominus filium alterum Gen. 30. 23. 24. Cùm ſibi de fœcunditate blandiri debebat, ambitioſior appetit fœcunditatem. Ipſo Joſephi poſſeſſio novum ingeſſit ſtudium; & ipſa, quo finiendum putabatur, fœcunditatis amplius auctum eſt deſiderium. Naxera tr. de B. V. §. 25.

Egreſſique de Cades caſtrametati ſunt in monte Hor. Num. 33. 37. De Cades caſtrametati ſunt in montem Hor, qui interpretatur *mons*: quaſi legeretur, aſcendit in montem montis, vel in verticem montis. Per quod ſignificatur, quòd de virtutibus non debemus eſſe ſecuri; ſed ſemper in excelſiori gradu ad virtutum culmina feſtinemus. V. Beda hìc.

Et aſcendebat. 1. Reg. 1. 3. Tota vita juſtorum eſt aſcenſus; è converſo tota vita impiorum deſcenſus eſt. Hugo Card. hìc.

Aſcendit autem Jonathas, manibus & pedibus, reptans. 1. Reg. 14. 13. Jonathas viam arduam ingreſſus, & in ea nunquam regreſſus, ſed ſemper progreſſus; exemplum præbet iis, qui virtutis viam aggrediuntur, ut ſemper progrediantur. Mendoza hìc. Annot. 20. Sect. 1.

Da mihi paululum aquæ &c. 3. Reg. 17. 10. Elias Chriſtus; mulier quælibet Fidelis anima. Primò Dominus petit aquam; per quam minora opera ſignificantur; deinde panem, qui difficilè maſticatur; id eſt, majora opera. Primò vocat Dominus ad impletionem præceptorum; deinde invitat ad ſupererogationem conſiliorum. Hugo Card. hìc.

Aſcenſiones in corde. Pſ. 83. 6. Prima incipientium, ſecunda progredientium, tertia perfectorum. Prima eſt, in Mundo bène vivere; ſecunda eſt, Mundum contemnere; tertia, ſupra Mundum in Deo per contemplationem quieſcere. Hæc eſt via tridua, de qua Ex. 5. 3. Hoc eſt triplex Paſcha: primum in Ægypto Ex. 12. ſecundum in deſerto. Num. 9. tertium trans Jordanem in Galgalis. Joſ. 5. Hoc eſt triplex oſculum ſponſæ: primum ad pedes, ſecundum ad manus, tertium ad os. Juxta hunc triplicem aſcenſum Salomon triplicem librum compoſuit: Proverbia, Eccleſiaſtem, Cantica: in primo docet bene uti Mundo, in ſecundo contemnere Mundum, in tertio ſponſi amplexibus, & oſculis anhelare. Hugo Card. in Prologo ad Eccleſiaſtem.

Sicut cedrus Libanis multiplicabitur. Pſal. 91. 13. De hac arbore Apponius l. 3. in Cant. ſemper creſcere fertur, nec aliquando ſinitur ire in ſenectam. S. Leo ſ. 8. de Paſs. D. quantumlibet quiſque juſtificatus ſit, habet tamen, dum in hac vita eſt, quò probatior eſſe poſſit, & melior.

Viam mandatorum tuorum cucurri. Pſ. 118. 32. S. Ambroſ. hìc: ut bonus equus. Dion. Caſſius Utic. l. 6. agric. c. 2. boni equi hæc nota eſt, quando ſtans impatienter tolerat quietem? & terram pedibus pulſans, curſum meditatur. Clem. Alex. apol. mor. l. 1. c. 1. nihil organorum noſtrorum natura poſt, ſed antè, tantùm compoſuit (verum eſt in oculis, olfactu, guſtu, auditu, manibus, pedibus) Cyrillus: ut in virtutis actibus non retrocedentes, immò ſemper procedentes, creſcamus. Did. Nyſs. Vita Abr. l. 6. c. 1.

Juſtorum ſemita quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit, uſque in perfectam diem. Prov. 4. 18.

Surge, propera, veni. Cant. 2. 10. Cuncta quæ intus loquitur, ad hæc tria tendunt: ut ſit felix initium, fervor in progreſſu, & perſeverantia uſque in finem; ad quam ſequitur adoptio gloriæ. Exhortatur enim: ut anima ſurgat à malo in bonum, à bono in melius, à meliori ad optimum. Et in hoc diſcernitur divina locutio à diabolica. Vox enim inimici eſt: ut, qui ſtat; cadat à majori bono in minimum, à minori in malum, à malo in pejus; properans in deteriora uſque ad obſtinatam, & peſſimam conſummationem. Unde vox diaboli eſt: *mitte te deorſum*. Matth. 4. 6. De Ponte hìc Exh. 13. §. 3.

Sicut greges tonſorum, quæ aſcenderunt de lavacro: omnes gemellis fœtibus; & ſterilis non eſt inter eas. Cant. 4. 2. Juſti in lavacro baptiſmi ſunt ſicut oves tonſæ: quia terrena veteri hominis indumenta exuunt, & cœleſtis Adam candorum induunt. Inde verò aſcendunt; quia ſemper aſcenſiones in corde ſuo

diſponunt; ſemperque gaudent gemellis fœtibus: quia continuò binis gaudent operibus; vel amoris Dei, & proximi; vel juſtitiæ, & miſericordiæ. De Ponte hìc Exh. 10. §. 4.

Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens. Cant. 6. 9. Non ſolùm exorta dicitur, ſed progrediens ultrà. *Pulchra ut luna, electa ut ſol*. Tam citò aurora luxerat; jam luna radiat, jam ſol effulget. Nimirum timuit periculum, ſi *manè* illi ſuo adhæreret, aſcendit ſedula, meridiem ſollicitat. Ramirez in ep. 4. Apoc. 2. v. 28.

Quàm pulchri ſunt greſſus tui. Cant. 7. 1.

Statura tua aſſimilata eſt palmæ. Cant. 7. 7. Joan. de S. Gemin. palma, quò annoſior, tantò fructuoſior: arbores aliæ cum ætate proficiunt, ſterileſcunt.

Videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt. Cant. 7. 12. O quot flores parturiunt nihil! floruit? non eſt ſatis: debent flores ad majora niti. Oliva l. 4. Strom. §. Quæ eſt iſta.

Quæ eſt iſta, quæ aſcendit? Cant. 8. 5. Ea demum Chriſti ſponſa eſt, quæ ſemper aſcendit. Niſi ſeipſa quotidie major ſit, ſponſa non eſt. Id. ib.

Simon Oniæ filius quaſi ſtella matutina & quaſi luna plena, & quaſi ſol refulgens. Eccl. 50. 1. 6. Tria aſtra; aliud alio perfectius, & clarius commemorantur. Ut ſignificetur: bonum illum principem defeciſſe numquam; ſed à claritate in claritatem in dies profeciſſe. Mendoza in 1. Reg. 14. Annot. 20. ſect. 1.

Gradus autem ejus verſi ad orientem. Ezech. 43. 17. Nihil ferè erat in Auguſtiſſimo illo templo Ezechieli objecto, quod certo pondere, numero, & menſura, non clauderetur, nihilominus gradus, quibus propitiatorium aſcendebatur, nullo certo numero continebantur. S. Hier. hìc: propterea graduum numerus incertus relinquitur: ut, quantocumque ſtudio ad altiora ſcandere poterimus, in inferioribus nos putemus collocatos, & cogitemus illud pſalmiſtæ: *ibunt de virtute in virtutem*. Mendoz. ib.

Ex Novo.

Baptizatus autem Jeſus confeſtim aſcendit de aqua &c. Matth. 3. 16. Baptizatus à Joanne Jeſus in Jordane, aſcendit de aqua Jordanis, ad majora ſe tollens: ut virtus ſequatur ad virtutem, & bonis meliora nectantur. Et morum diſciplina præſtruitur in omnibus actionibus, & ſermonibus ejus: ut ſequamur veſtigia ipſius. Sim. Caſſ. l. 1. c. 19.

Niſi efficiamini ſicut parvuli. Matth. 18. 3. Quid in parvulis reperitur, ſine quo regnum cœlorum non attingitur? Hoc habent naturaliſſimum, quòd omni tempore, ſive dormiant, ſive vigilent, ſemper tacitis augmentis corporis accreſcunt, & proficiunt. Tertull. l. 4. in Marcion: ecce Chriſtus diligit parvulos, tales eſſe velint. Baeza t. 1. l. 5. c. 1. §. 18.

Amen dico vobis: ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium &c. Matth. 26. 13. Cur huic unctioni in Bethania promittitur prædicatio in toto Mundo: non reciprocè. Luc. 7. 38. Orig. hom. 35. ſi volumus, ut & de nobis dicatur, quod facimus in Jeſu, effundentes pretioſum unguentum in caput ipſius; proficiamus ab unctione pedum ejus, ad effundendum pretioſum unguentum ſuper caput ejus. Meritò non in prima Magdalenæ converſione, & virtutum incunabilis, id promittitur; ſed quando perfectior ſublimioribus virtutibus verticem Domini ungit. Sylv. hìc q. 14.

Incedentes &c. Luc. 1. 6. Rectè, poſtquam dixit *juſti*, dicit *incedentes*: in quo profectus eſt operis. Sic Pſalmiſta: *beati immaculati in via, qui ambulant &c.* Hugo Card. hìc.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Nullum ex elementis Chriſtus venit mittere, niſi ignem. S. Ambr. l. 7. in Luc. Dominus ideo promittit ſe venturum in igne; ut vitia conſumat, & homines ad cœleſtia perpetuò erigat. q. d. ignis ſemper ſurſum tendit, nec unquam quieſcit; ſed innata quadam vi ad ſuperiora ſe erigit. Hanc igitur naturam omnibus hominibus Chriſtus venit in terram indere. Pinna Ethol. 78.

Ambulate, dum lucem habetis. Joan. 12. 35. Ambulare, proficere eſt. Ambulabat Apoſtolus, qui dicebat: non *arbitror me comprehendiſſe*. Non ambulantem, ſed ſedentem, à mortis tenebris comprehendi periculum eſt. Et qui ſedens? niſi qui non curat proficere. S. Bern. ſ. 49. Cant.

Quis lotus eſt, & non indiget &c. Joan. 13. 10. Lavat pedes, poſtquam mundi erant: quoniam gratia Dei tranſcendit neceſſitatem, & ſicut dicit Joannes, mundus mundificetur adhuc. Orig. hom. 22. in Joan.

Pueri, numquid pulmentarium habetis? Joan. 21. 5. In hac lectione pueros alloquitur, ut feſtinent creſcere. Quid eſt enim creſcere? proficere. Infans avidè inhiat uberibus matris, & citò creſcit. S. Aug. tr. 3. in ep. Joan.

Aſcende huc. Apoc. 4. 1. Qui jubetur aſcendere, cùm Spiritu jam fuerit in cęlo: c. 1. 10. Erat in via, in qua non ſiſtendum. Sylv. hìc.

Sicut in pecuniis, qui duos lucratus eſt aureos, proclivis eſt ad decem, & duodecim, colligendos; ſic uſuvenit in virtute: qui fecerit bonum opus, officiumque præſtiterit; extimulationem ſumit, ut quoquo modo benefacere cumulet. S. Chryſoſt. or. 4. contra Judæos.

§. II.

Motiva proficiendi.

Primò.

S*Ic faciebat Job cunctis diebus*. Job 1. 5. Olympiodorus: neque interdum actiones virtutis ſuſcipiebat, aliquando verò prætermittebat; ſed juſti vita adeò ſemper apta erat: virtutum enim, bonarumque rerum, ceſſatio reditus eſt ad improbitatem.

Semper tibi diſpliceat, quod es; ſi vis pervenire ad id, quod nondum es: nam ubi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. Si autem dixeris, ſufficit, & periiſti. Semper adde, ſemper ambula, ſemper profice, noli in via remanere. S. Aug. ſ. 15. de verb. Ap.

Hæc eſt perfectorum vera juſtitia, ut numquam præſumant, ſe eſſe perfectos: nè, ab itineris nondum finiti intentione ceſſantes, ibi incidant in deficiendi periculum, ubi proficiendi depoſuerint appetitum. Quia ergo nemo noſtrum, dilectiſſimi, tam perfectus, & ſanctus eſt, ut perfectior, ſanctiorque, eſſe non poſſit; omnes ſimul ſine differentia graduum, ſine diſcretione meritorum, ab iis, in quæ pervenimus, in ea, quæ nondum apprehendimus, pia aviditate curramus. S. Leo ſ. 2. de Quad.

Qui non proficit, deficit, & qui nihil acquirit, nonnihil perdit. Id. ſ. 8. de Paſs. Dom.

Cave, numquam in via virtutis ſubſiſtas, tibi enim, qui à vitioſa vita exceſſiſti, perinde eſſe puto conſiſtere, ac ſi in imum vitii gurgitem labereris. S. Greg. Naz. in ſent.

Nullus gradum bonæ vitæ, quem jam conſcendit, cuſtodire ſufficit, qui ſemper ad altiorem proficere non appetit. Semper igitur neceſſe eſt, ut nitatur ad profectum, qui ſemper vult vitare defectum. S. Anſel. l. 2. ep. 37.

Dum quiſquam ad altiora non currit, ad inferiora deſcendit. S. Paſch. l. 5. in Thren. c. 5.

In via vitæ non progredi, regredi eſt. S. Bern. ſ. 2. in Purif. B. V.

Nulli in eodem ſtatu diu eſſe conceditur ſervo Dei, aut ſemper proficiendum, aut deficiendum eſt; aut ſurſum nititur, aut inferiora urgetur. Id. ep. ad FF. de vita ſolit.

Vidit Jacob in ſcala Angelos deſcendentes, & aſcendentes. Numquid ſtantem quempiam, ſive ſedentem; aut aſcendas, neceſſe eſt, aut deſcendas. Si attentas ſtare, ruas neceſſe eſt. Minimè pro certo eſt bonus, qui melior eſſe non vult. Et ubi incipis nolle fieri melior, ibi etiam deſinis eſſe bonus. Id. ep. 91.

Qui non ſtudet ad proficiendum, eſt in periculo deficiendi: videmus enim, quòd, niſi remiges conantur aſcendere, navis ſemper deſcendit. S. Thom. Aqu. in 2. Cor. 13. Lect. 3.

Secundò.

Exempla.

Ego verò egenus, & pauper ſum. Pſalm. 69. 6. Videamus, cùm ſit cœleſti theſauro ditiſſima, ubique ſe egenam, & pauperem dicit glorioſa paupertas: utique quia mundanas copias non habet: & intus, ubi eſt dives, ſemper ambit, ſemper deſiderat, ſemper accipit; ſicut dicit Apoſtolus Philipp. 3. 13. *fratres, ego me non arbitror apprehendiſſe*. Vides, meritò tales dici agenos, qui continuò gratiam divinitatis acquirere exoptant. Caſſiod. hìc.

Dixi, nunc cœpi. Pſ. 76. 11. dixit David; poſtquàm plurimos annos ſanctis exercitationibus conſumpſerat. Nos vix duos dies jejunamus, vix duas horas oramus, vix duos obolos &c. jamque in apice perfectionis nos putamus. Diez conc. 2. in Nat. B. V.

Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me. Pſal. 118. 66. Cur adhuc petit doceri, quod jam ſe ſuperiùs accepiſſe, confeſſus eſt? ſcilicet, quoniam bonarum rerum nulla ſatietas eſt: quæ, more flagrantis incendii, quantò ampliùs per arida ligna cucurrerit tantò copioſiùs æſtuabit. Nam & Apoſtoli fidei calore ferventes dicebant. Luc. 17. 5. *adauge nobis fidem*. Caſſiod. hìc.

Fuge Dilecte mi &c. Cant. 8. 14. Fuge nobis cautus, ac providus; nè unquam, dum vivimus, nos comprehendiſſe arbitremur; ſequentes, ut comprehendamus. S. Rupertus l. 7. in Cant. hìc.

Nemo eſſe bonus plus, quàm oportet, poteſt. Bonus erat jam Paulus: & tamen, nequaquam contentus, libenter ſe ad ea, quæ ante ſe ſunt, extendebat, poſteriora oblivifcens, & ſeipſo ſemper melior effici ſtudens. S. Bern. ep. 91.

Tertiò.

Proficere ſemper potes.

Exaltent eum in Eccleſia plebis, & in cathedra ſeniorum laudent eum. Pſal. 106. 32. Seniorum cathedræ non uſitatæ in univerſitatibus: nam, cùm quiſpiam inter docendum conſenuit, rure donatur, & quieſcere jubetur. Sed longè alia ſtatuta Scholæ Dei; in qua non dantur emeriti, nec feriatorum Lycæum. Nullum decet dicere, ſatis Deo ſervivi, volo eſſe emeritis; *bonum eſt nos hìc eſſe.* Nequaquam, inquit David, ſed *in cathedra ſeniorum laudent eum.* Did. Nyſſ. D. 2. Quad. §. 8.

Faſciculus myrrhæ. Cant. 1. 12. Cur non vocatur *faſcis*, ſed *faſciculus*? quia, quantumvis conemur in hac vita Deum, & Chriſtum, eorumque perfectiones, & opera colligere; quidquid colligitur, faſciculus parvulus eſt comparatione ejus, quod reſtat colligendum. De Ponte hìc lib. 4. Exh. 3. §. Faſciculus &c.

Bonum eſt nos hìc eſſe. Matth. 17. 4. Nè dixeris cum Petro: nam oportet ſemper proficere. & non permanere in vnu gradu virtutis, & contemplationis; ſed ad alia tranſire. Theophilactus hìc.

In hoc clarificatus eſt Pater meus, ut fructum plurimum afferatis, & efficiamini mei Diſcipuli. Joan. 15. 8. Quomodo Diſcipuli efficiendi, ſi jam ſunt? Cajet. notat: quòd de exiſtentibus jam Diſcipulis ſuis, ait, *efficiamini mei Diſcipuli*: ut intelligamus, perſeverantiam manendi in JESU conſiſtere in continuo effici ejus Diſcipulum; hoc eſt, continuo profectu ſub diſciplina ejus. Did. Nyſs. Vit. Abr. l. 6. c. 1.

Transformamur à claritate in claritatem. 2. Cor. 3. 18. Tenuiter micans ſtella aſſuefacit ad lucem; & gradatim pertrahit ad ipſum fontem luminis, & dierum. S. Chryſol. ſ. 87. à manè ſereno gradere ad meridiem, à ſtella ad ſolem, à charitate in charitatem. Baeza t. 2. l. 7. c. 1. §. 11.

Et opera tua noviſſima plura prioribus. Apoc. 2. 19. Lyran. plura prioribus, procedendo ſcilicet de bono in melius. Rupertus hìc: opera illius noviſſima plura vel meliora, ſunt prioribus: quia, cùm timore opus bonum inchoaverit, pervenit ad charitatem; quæ perfecta fores mittit timorem.

Nemo tam ſanctus, ut non ſanctior; nemo tam devotus, non debeat eſſe devotior. S. Leo ſ. 11. de Quadr.

Quiſquis in Schola Chriſti non proficit, ejus indignus eſt Magiſterio. S. Bernardus ep. 341.

§. III.

Proficiendi alia motiva vâria.

Ex Veteri.

G*Erminet terra herbam virentem.* Gen. 1. 11. ait Deus in Mundi fabrica. Poſtea ait v. 20. *producant aqua reptile.* Tandem, productis brutis, ait v. 26. *faciamus hominem.* Vide ò homo, quomodo ab exordio rerum te divina Sapientia doceat; ut in tuis operibus ſemper ad altiora procedas. Sylveira in Luc. 7.

Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum, antequam quidquam faceret à principio. Prov. 8. 22. quia ità currit, ità terminum viarum attingit; ut ſemper ſit principium viarum. Eſcobar t. 5. Proph. Chr. l. 4. ſect. 2. Obſ. 2.

Flores apparuerunt in terra noſtra, tempus putationis, perfectionis, *advenit.* Cant. 2. 12. q. d. mox ut flores apparent, & initia vitæ floreſcunt; jam fere adeſt tempus ſecandi per mortem: ideo *ſurge, propera, & veni*, ad ſtudioſè operandum. De Ponte hìc Exh. 21. §. 2.

Cum conſummaverit homo, tunc incipiet; & cùm quieverit, aperiabitur. Eccl. 18. 6. Quomodo incipiet cùm conſummaverit? quia cùm verticem virtutis attigiſſe videbitur, quaſi vacuum ſe reperiſſet, debet principium arripere ad vias difficiliores. S. Gregor. neſcit mens per torporem veteraſcere, quæ ſemper ſtudet per deſiderium inchoare. Eſcobar t. 5. Proph. Chr. l. 4. ſect. 2. Obſ. 1.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Beati, qui eſuriunt &c. Matth. 5. 6. Nemo ità ſaturari bonis agendis ſe credat, ut non ſemper apponat: nam ſi ceſſaret eſuries, aut faſtidio fieret, aut quia crederet ſe attigiſſe, quod perfectum in virtutibus eſt. Et utrobique periculum: quia negligens negligetur; &, qui ſe putat alta aſcendiſſe, dejicietur. Proinde nemo ad hanc eſuriem adjiciat ſatietatem; nemo ad hanc ſitim apponat extinctionem. Sed quid eſt eſurire, atque ſitire juſtitiam? niſi ſe inſatiatum, & inſatiabilem reddere ad omne, quod paratur ad regnum; ad corrigendum omne perperam factum, ad vindicandum in ſeipſo delictum, & puniendum amare peccatum: ad rependendum pro gratia, ad debita perſolvenda, ad cuſtodiendum immaculatè depoſita, & ad perficiendum ſine contradictione injuncta, & ad patienter portandum quæcumque noſtræ ſenſualitati contraria. Sim. Caſſ. l. 10. c. 7. *Jam ſaturati eſtis, jam divites facti eſtis.* S. Chryſoſt. hìc: & rectè illud jam ex tempore oſtendens, eſſe improbabile, quod dicitur, & eſſe à ratione alienam eorum opinionem. Si puerum à domo, quantùm jactus eſt lapidis abducas; vel mox fatigatur, vel Mundi ſe finem putat attigiſſe. Qui una eleemoſyna, uno jejunio putat in ſupremum liberalitatis, vel pœnitentiæ, cacumen ſe perveniſſe; nè ille puerili eſt animo. Did. Nyſſ. vit. Abr. l. 6. c. 1.

Date mihi de oleo veſtro. Matth. 25. 8. Non extinctas dixerunt, ſed *extinguuntur*; quaſi aliquid lucis haberent adhuc. Cur ergo non præſumunt properanti jam Chriſto obviam ire? cur non ſperant breviculo illo ſpatio lucem duraturam? Salvianus l. 2. ad Eccleſ. ex quo intelligimus, id, quod parum eſt, quaſi nihili eſſe: nequaquam omnino prodeſt, illico extinguendum lumen accendi; nec juvat, aliquid eluceſcere, quod in ipſo ortu habet occaſum, & ad hoc habere tantumodo initium viventis, ut poſſit finem habere morientis. Ramirez in Apoc. 2. 28. ep. 4.

Nemo mittens manum ſuam ad aratrum &c. Luc. 9. 62. Quæ à tergo ſunt, jam confecta; quæ verò ante faciem, reſtant facienda. Quiſque conſideret, non quid fecerit, ſed quantum ei ſuperſit, quanta agrorum ſpatia aranda ei incumbat. Ezech. 1. 12. *Ubi erant impetus Spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur cùm ambularent.* Sylv. hìc c. 9.

Principium, qui & loquor vobis. Joan. 8. 25. Edocet juſtos; numquam ſiſtere in perfectionis via; ſed in vertice collocatos novas perfectionis via inchoare. Eſcob. t. 5. Proph. Chr. lib. 4. ſect. 2. obſ. 2.

Tamquam à Deo, & rege noſtro, vocati curramus alacriter; nè ſi fortè pauco tempore vixerimus, in die mortis infructuoſi inveniamur, & fame pereamus. Joan. Climac. gr. 1. de inanis vitæ fuga.

§. IV.

Profectus praxes, & adjumenta.

SI de virtute in virtutem, & de profectu ad profectum, vultis aſcendere; ſemper timete in ſingulis minimis Deum offendere. S. Anſel. ep. 6. Monachis in Ciſtere. Cœnob.

Comparanda eſt dies inſtans diei præteritæ, ut ex eorum collatione ſuum deprehendere poſſit Monachus vel profectum, vel defectum. S. Bern. in ſpec. Monachor.

Impoſſibile eſt, pervenire ad perfectionem cujuſcumque gratiæ, vel virtutis, aut cujuſcumque devotionis, vel guſtus dulcedinis Dei; niſi multa æſtimatio altitudinis ejus præcedat. Rex enim neglecta, & parvipenſa, non multùm curatur haberi. Quid enim eſt negligentia, niſi quædam neglectæ rei parvipenſio, & contemptus? Sanct. Bernardinus ſerm. 56.

Hodie aliquid inchoare, & cras modicum addere, & ſic diebus ſingulis virtutem virtuti propoſito jungere; perficit hominem virtuoſum, devotum, purum, ſanctum DEO, & hominibus charum. Gerſon ep. incitatoria ad ſpiritual. prof. Id. habet Thom. Kemp. Cohort. ad ſpir. prof.

Miſcellanea.

Veni mecum, ut requieſcas ſecurus mecum in Jeruſalem. 2. Reg. 19. ait Berzellai v. 34. ad Regem: *quot ſunt dies annorum vitæ meæ, ut aſcendam cum rege in Jeruſalem? obſecro, ut revertar ſervus tuus, & moriar in civitate mea.* Ità dicunt multi, quando verus David vocat eos ad aſcenſum melioris vitæ: ſufficit nobis ſtatus noſter; bene ſumus, bene poſſumus ſic mori. Hugo Card. in Luc. 5.

Mos mihi eſt, ad meipſum ſingula quæque referre: præcipuè ſi quies mihi ſit, ſi vacet animi moribus adaptare, quod videtur in oculis. Unde & oculorum viſio eſt mihi mentis eruditio. S. Greg. Naz. in Apolog. de ſeipſo.

Promiſſa. Vide tit. Fidelitas.

TITULUS XXXIII.

PROPOSITA BONA.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Conceptio.

P*Eperit filium.* Luc. 1. 57. Non concepiſſe quid proderit, ſi partus defecerit: nec enim boni agendi ſufficit deſiderium, niſi, cùm poſſit, ſuccedat effectus. Sim. Caſſ. l. 3. hìc.

Non omnes ſunt, ſicut MARIA; ut dum de Spiritu Sanct. concipiunt, Verbum pariant. Sunt autem, qui abortivum excludant verbum, antequam pariant. S. Ambroſius, apud Naxeram in Joſ. 18. §. 16.

Si non

Si non potes Filium carne concipere, ſaltem mente concipias per bonum propoſitum, per bonum cogitatum: forma eum per bonum affectum, & parias, per actum perfectum, nè fortè poſſit dici de te, quod de malis. Iſ. 37. 3. *venerunt filii uſque ad partum, & virtus, non pariendi.* S. Bonav. ſ. 39. de Nat. B.V.

Flos.

Fulcite me floribus. Cant. 2. 5. Quid ſunt flores? niſi animæ bonum jam opus inchoantes, & deſiderium cœleſte redolentes. Quid mala de floribus? niſi perfectæ jam bonorum mentes: quæ ad fructum jam perveniunt, boni operis de initio Sanctæ propoſitionis. Anima ergo ſancta, amore languida, floribus, maliſque fulciatur; ut requieſcat in bono opere proximi, quæ adhuc contemplari non valet vultum Dei. S. Greg. hom. 15. in Ezech.

Videamus, ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt. Cant. 5. 12. Florent vineæ, cùm mentes Fidelium bona opera proponunt. Sed fructus non pariunt, ſi ab eo, quod propoſuerant, aliquibus terroribus infirmantur. Non ergo intuendum eſt, ſi vineæ florent; ſed ſi flores ad partum fructuum convaleſcant. Quia mirum non eſt, ſi quis bona inchoet; ſed valdè mirabile, ſi intentione recta in bono opere perduret. V. Beda in expoſit. Job l. 12.

Aſcendit Joſeph - de Nazareth in Bethlehem. Luc. 2. 4. De odore floris in refectionem panis. Sic de flore ad fructum aſcendere debemus; ideſt, de propoſito ad opus. Hugo Cardin. hìc.

Qualis ſermo, talis vita: arbor autem cognoſcetur ex fructibus; non ex floribus, & foliis, ac ramis. Clem. Alex. l. 3. Strom.

Alia.

Væ prægnantibus, & nutrientibus, in illis diebus. Luc. 21. 23. Maturiùs igitur abſolvatur hic partus, & cogitationes noſtræ bonorum operum proceſſibus explicentur: ut nihil imperfectum finis noſter inveniat nihil inexplicatum terminus vitæ noſtræ offendat. S. Ambroſ. l. 2. de Cain, & Abel c. 1.

Quando bona proponimus, quaſi manè in initio diei ſumus: quia boni claritatem jam aſpicere cœpimus, quam ſequamur. Sed hoc manè in plenum diem creſcit, quando is, qui magna bona agere; ad, quod propoſuit, in magna exhibet luce virtutis. S. Greg. l. 4. in 1. Reg. 9.

§. II.

Propoſita exequendi motiva.

D*Ixitque Deus: fiat lux, & facta eſt lux.* Gen. 1. 3. in Mundo inter *dixit*, & *factum eſt*, multa ſolent intercedere, ut etiam aliquando, ſi dicta promiſſa, diuque expectata, veniant; tam ſerò tamen deſperato animo intempeſtiva ſint. Ferdinandus hìc.

Sed in lege Domini voluntas ejus. Pſ. 1. 2. Nè ipſam voluntatem putares otioſam, ſequitur operationis effectus, qui Sancto propoſito non ſufficiebat tantùm bona velle: niſi etiam deſiderium ſuum continuò, pioque labore ſatiaretur. Caſſiodorus hìc.

Exiit, qui ſeminat, ſeminare. Luc. 8. 5. Parum refert oculis, ac deſiderio pergere, niſi & pedibus propediaris. Si jam ſeminat, quid exiit ſeminare? Joan. Cluniac: qui ſeminat deſiderio, exiit opere ſeminare, ut noſtræ ſalutis viam doceret. Did. Nyſſ. D. Sexag. §. 2.

Surgens venit ad patrem. Luc. 15. 20. Unde ſurrexit? à voluptatum, & deliciarum, cathedra & peccatorum fovea: ſiquidem bono voluntatis propoſito adjunxit opus. Oportet enim non ea ſolùm, quæ Deo ſint grata & accepta, velle; ſed bono animo deſideria per bona opera quoque oſtendere. Titus Boſtr. hìc.

§. III.

Propoſita non ſervantur.

A*Ntiochus in anguſtiis multa promittit.* 2. Machab. 9. 15. 16. &c. *Templum etiam ſanctum &c.* Sed qui tot, tantaque, pollicetur impoſterum; tunc, cùm inſtaret exactio divina, nihil facit. Promittit omnium ſacrificiorum ſumptus impoſterum, & nec agnum offert. Promittit ſe DEI præconem futurum omni loco; ſed tunc nec minimum religionis actum facit in domo ſua. Baeza t. 2. l. 6. c. 3. §. 37.

Magiſter, ſequar te, quocumque ieris. Matth. 8. 19. Ad omnia poſſe quis promittit? dixiſſet cautiùs, ſequar te, quocumque juſſeris, humaniùs certè, quocumque volueris. S. Chryſol. ſ. 19.

Fuit, ut in comitiis provincialibus varia eſſet conſultatio, & nulla ferè concluſio. Id homo ingenii faceti obſervans, chartam puram, ſine ſcriptura, in literarum formam convolvit, & fronti hoc unum inſcripſit: *Comitiorum acta.* Noſtra propoſita comitiorum ſunt acta: de multis conſultamus &c. Drexelius Roſæ Select. virt. p. 2. c. 1. §. 3.

Arriaga tr. de act. hum. Diſp. 16. ſect. 4. Hiſpanico proverbio dicitur: à dicto ad factum magnum eſt ſpatium.

Bonum propoſitum, quod in aurora prodiit, in meridiè jam occubuit. Eſt, qui manè calentiſſimam fundat orationem, ac totus ignitus devotiſſimè communicet; dicit cum Pſ. 29. 7. *non movebor in æternum.* Sed ante meridiem jam gratia privatus eſt, & dicere poteſt. Pſal. 129. 1. *de profundis.* Juglar. conc. 13.

TITULUS XXXIV.

PROSPERITAS.

§. I.

Symbola.

V*Idi ſtultum firma radice &c.* Job 5. 3. Comparat proſperitatem hominis in divitiis firmati pulchritudini arboris, quam maledicit, ideſt, malam eſſe pronuntiat. S. Thom. Aqu. hìc Lect. 1.

Nè declines ad dexteram. Prov. 4. 27. S. Aug. in Deut. q. 48. & alii, per dextram accipiunt proſpera.

Quando ſplendebat lucerna ejus ſuper caput meum, & ad lumen ejus ambulabam in tenebris. Job 29. 3. ideſt, quando proſpera utebar fortuna, quando dives eram. Cornel. hìc.

Panis mendacii. Prov. 20. 17. eſt felicitas temporalis; quæ ſe panem eſſe mentitur, cùm non ſit; ſed ſiliquæ porcorum; quæ non ſanant, ſed inflant. Hugo Card. hìc.

Non erit eis matutina lux. Iſ. 8. 20. q. d. nil eis erit proſperum, nil lætum, nil lucidum; ſed omnia obſcura, triſtia, adverſa. Cornel. in Adagiis hìc.

Eris quaſi hortus. Iſ. 58. 11. propter proſperitatem, vel omnium bonorum indeficientiam. S. Thom. Aqu. hìc.

Expectavimus lucem, & ecce tenebræ. Iſ. 59. 9. lucem, ideſt, proſperitatem. Corn. hìc.

Diem hominis non deſideravi. Jerem. 17. 16. Dies hominis proſperitas eſt temporalis, quæ nihil eſt. Hugo Card. hìc in Eſth. 9. Dies hominis eſt ille, quo homo proſperatur, potens eſt, honoratur, laudatur. Cornelius hìc. Hanc proſperitatis diem Propheta reſpexerat, cùm dicebat, *diem hom. &c.* S. Greg. mor. l. 4. c. 15. quaſi dies quædam eſt, cùm hujus Mundi proſperitas arridet. Sed dies iſte in noctem deſinit: quia ſæpe temporalis proſperitas ad tribulationis tenebras perducit. Ibid.

Facto veſpere &c. Matth. 16. 2. Præſens afflictio futuræ ſerenitatis initium eſt: & è contrario, præſens jucunditas futuræ deſolationis ſignum eſt. Unde Matth. 16. *Facto veſpere dicitis, ſerenum erit; rubicundum eſt enim cœlum, & manè: hodie tempeſtas: rutilat etiam triſte cœlum.* Nunc cœlum Sanctorum, qui pro Chriſto affliguntur, rubicundum eſt; ſed craſtino ſerenum erit. E contrario malorum cœlum modò rutilat; ſed tempeſtatem futuram promittit. Hugo Cardin. in Sap. 11.

Stans à dextris altaris. Luc. 1. 11. à dextris, quia proſpera, & bona, nuntiaturus advenerat, ait Euthymius.

Neque altitudo, neque profundum &c. Rom. 8. 39. Poſſunt altitudo, & profundum, ad proſpera, & ad adverſa referri. S. Thom. Aqu. hìc Lect. 7.

Creaturæ, ſeu beatitudo temporalis, ſunt olla fervens: cui ſi quis nimiùm adhæſerit per amorem, timeat, nè ſe comburat. S. Vinc. Ferr. ſ. de Commem. S. Pauli.

§. II.

Proſperitas noxia origo peccatorum, periculoſa.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri, & Novo.

F*Actumque eſt diluvium.* Gen. 7. 17. Rupertus lib. 4. in Gen. c. 25. ait: eo tempore diluvium orbem obruiſſe, verè ſcilicet, quo pluviæ, imbreſque rariores; deſiiſſe verò menſe Novembri; quando ineunte hyeme imbres magis ſolent ſævire. Ex hoc noveris, voluptates, quæ verno tempore frequentius capi ſolent, diluvium, & tempeſtates, conſequi. Pinna Ethol. 7.

Prodiit, quaſi ex adipe, iniquitas eorum. Pſ. 72. 7. Adeps felicitatem, & proſperitatem ſignificat. B. Theodoretus hìc.

Occidit pingues eorum. Pſ. 77. 31. Scilicet pingues epulones. Gaudeant ergo macilentæ pecudes; quia non occiduntur, ſed pingues. Hugo Card. hìc.

Nomen impiorum putreſcet. Prov. 10. 7. In æſtate, ideſt, proſperitate, faciliùs putreſcit virtus eſt fama, per vitia, quàm

in

in hyeme, ideſt, adverſitate. Similiter in tempore potiùs, quàm in fervore; atque in quiete potiùs, quàm in motu, quo fertur ad bona opera. Ex putredine naſcuntur vermes, & ſerpentes. Sal autem ſua ſalſedine, & mel ſua dulcedine, corpora à putredine præſervat. Corn. hìc.

Locutus ſum ad te in abundantia tua, & dixiſti non audiam. Jer. 22. 21.

Dorſa habentes contra templum Domini, & facies ad orientem, & adorabant ad ortum ſolis. Ezech. 8. 16. adorabant ad ortum ſolis, ideſt, ad ortum proſperitatis; proſperitas enim per ſolem intelligitur. Hugo Card. hìc. Unde Job 31. 26. *Si vidi ſolem, cùm fulgeret.*

Ventus Auſter contrivit te in corde maris. Ezech. 27. 26. Non ſævus aquilo, ſed lenis, & ſuavis, Auſter contrivit tantam navim. Baeza tom. 1. lib. 1. cap. 7. §. 30. In aquilone adverſa Mundi, in Auſtro blandimenta deſignantur. S. Iſidorus tua in Cant. 4.

Cùm introiſſet Capharnaum. Matth. 8. 5. Juxta Hugonem, *villa conſolationis*; ubi ad nutum omnia ſuccedunt; ubi conſolamur, animus jacet paraliticus, & vitiis malè torquemur. Pinna Ethol. 134.

Veſpere autem facto, cùm occidiſſet ſol afferebant ad eum omnes malè habentes. Marci 1. 32. Ut ex hoc cognoſcamus, per ipſam Chriſti mortem Mundo fuiſſe redditam ſanitatem. Nec non, cùm adveſperaſcit terrena proſperitas, aut cùm humana claritas obſcuratur; tunc eſt tempus percipiendæ ſalutis. His ſplendentibus deſuper, male ſe habentes ad Chriſtum non veniunt. Sim. Caſſ. l. 5. c. 10.

Concluſerunt piſcium multitudinem copioſam. Luc. 5. 6. Exceſſus noxius; aurea mediocritas. Noxia fuit copia piſcium piſcatoribus: *rumpebatur rete eorum; impleverunt ambas naviculas, ità ut penè mergerentur.* Paoletti D. 4. Pent.

Filius infirmabatur Capharnaum. Joan. 4. 46. quod interpretatur villa conſolationis, vel pinguedinis. Et in hoc notatur cauſa morbi, ideſt, peccati abundantia, ſcilicet temporalis ſanitas, & fortitudo corporalis, & cætera hujuſmodi bona naturalia; quæ Dominus dat ad conſolationem, & gratiarum actionem; ſed nos vertimus in corruptionem. Hugo Card. in Joan. hìc. Amor ejus ægrotaverat in pinguedine Mundi: Ager quippe pinguedinis Capharnaum interpretatur. In abundantia rerum temporalium habita vel quæſita, infirmatur hominum amor: qui, dum habet abundè quod habendum eſt temperatè, ipſa intemperantia eſt ægrotus. *Incraſſatus eſt dilectus &c.* Deut. 32. 15. Id. ib. c. 18.

Circumfulſit eum lux de cælo; apertiſque oculis nihil videbat. Actor. 9. 3. Non ille obſcuritate tenebrarum, ſed luminis nimietate, excæcatus eſt. S. Chryſoſt. hom. 4. de S. Paulo.

Ex Variis Authoribus.

Sicut luna, dum plena eſt, longiùs à ſole diſtat, & in hac plenitudine tergum, ſeu modicum arcus, ad Orientem vertit; cornua verò occidentem versùs, aperta habet, acſi ipſum amplecti vellet: cùm autem propinquior eſt ſoli, magis vacua eſt, & tunc nova dicitur, vertique tergum ad occidentem, cornua ad orientem. Sic quando homo plenus eſt divitiis, ac bonis temporalibus; ejuſque fama, & honor, per orbem fulget; tunc magis à ſole juſtitiæ diſtare ſolet, tergaque per oblivionem divino Orienti vertere &c. Diez Amor hominis erga Deum.

Peccata ſæpè oriuntur ex bonis temporalibus: ſicut de grano puro palea, de argento ſtannum, de igne fumus, de frumento furfur, de purpura vermis. Broymard. Peccata cauſa infelicium bellorum.

Proſperitas ſimilis fumo. Primò, quia fumus domos denigrat; ſic proſperitas multis peccatis deformat. Secundò, fumus non diu durat; citò aſcendit, & deficit; ſic eſt proſperitas peccatorum. Pſal. 36. 20. *deficientes quemadmodum fumus deficient.* Tertiò, oculos lædit, ſic proſperitas excœcat oculos mentis; ut non conſideret, neque videat, quid ſequatur. Gemin. l. 1. c. 66.

Proſperitas temporalis ſimilatur fabæ; quæ humorem groſſum, & inflationem gignit, ſtomachum lædit, groſſum ſanguinem facit; fumum, qui caput offendit, & ſomnia triſtia. Sic proſperitas inducit inflationem ſuperbiæ, voracitatem gulæ, noxiam ſtomacho; fumo vanæ gloriæ caput, ideſt, mentem replet, gignit terribilia ſomnia, ut frequenter timeant, qui in proſperitate ſunt, quæ non ſunt timenda, ſicut ſomniantibus accidit. Pſal. 13. 5. *Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.* Id. l. 3. c. 64.

Ligna, quæ in plenilunio cæduntur, vel plantantur; quia tunc humor in corporibus abundat, corrumpuntur, & generant vermes, à quibus corroduntur. Humor talis eſt proſperitas-vitiorum vermes gignens. Id. l. 5. c. 58.

Num. II.

Exempla, & Teſtimonia.

Ex Veteri.

Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Gen. 1. 2. Hebr. *Spiritus Dei incubabat aquis*, ſicut aves ovis inſident. Cur non æquè terræ incubaſſe fertur? Aquæ, juxta Petrum Berchorium, Pierium Valer. Anton. Ricciardum, &c. ſunt Symbola divitiarum, & terrenæ felicitatis, juxta Pſal. 61. 11. *divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Terra* verò, eorumdem ſententia, eſt ſymbolum hominis abjecti, & infimi, quem filium terræ vocamus: *terra autem erat inanis & vacua.* Gen. 1. 2. Inſinuatur ergo: licèt omnibus ſit neceſſarius Spiritu S. opulentos tamen in aquis adumbratos, imprimis egere ejus fomento, & auxilio, ut qui gravioribus periculis ſunt expoſiti. Did. Nyſſ. vit. Abr. l. 4. c. 1.

Memento mei, cùm benè tibi fuerit. Gen. 40. 14. Vox Chriſti eſt ad quemlibet: nihil enim ità oblivionem Domini facit, ſicut opulentia. Deut. 6. 13. cùm dederit tibi Dominus Deus terram: *cave, nè obliviſcaris Domini Dei tui.* Hugo Card. hìc.

Manhu! quid eſt hoc? Exod. 16. 15. clamavere præ gaudio Hebræi, viſo manna. Angelorum eſt panis, Hebræorum venenum erit. Primùm vermes concupiſcentiæ ebulliet. verſ. 20. tum nauſeam ſerpentibus obruet. Glandibus feliciores eſſetis, quàm manna. Oliva l. 2. Strom. §. Unicuique ſecundùm propriam virtutem.

Vocavit Joſue omnem Iſraelem-dixitque ad eos: eſtote ſolliciti: ut cuſtodiatis cuncta &c. Joſ. 23. 2. 6. Dixit hæc, poſtquam pacem dederat Dominus Iſraeli. Timuit prudenter; nè tranquilla pace fruentes, ac delitiis exundantes, prævaricarentur. Naxera in Joſ. 23. §. 3. Indiget monitores felicitas.

Oſculatuſque eſt Rex Abſolon. 2. Reg. 14. 33. Quid eum putas ex ore hauſiſſe? Pſalmorum fragrantiam? humanitatis candorem? Pacis iridem? Superbiit, arſit, rebellavit. 2. Reg. 15. 1. *igitur poſt hæc fecit ſibi Abſolon currus eſt equites &c.* Beatior fuiſſet ſerpentis morſu, quàm regis oſculo, quique vixiſſet fortè poſt pœnam, poſt amplexum periit, & perdidit. En ſatum murmur in manna. Num. 21. 5. *cur eduxiſti nos de Ægypto?* En fragrans in veneno thus! *miſit Dominus in populum ignitos ſerpentes.* ibid. Irriguum ſibi ad incolendam regionem delegit Loth. Gen. 13. 10. *quæ univerſa irrigatur, ſicut paradiſus Dei.* Noli fidere ubertati, captivitatem tegit. Sulphur, non lac, emulſit; uxoris funus, non gregum fętus, reſpexit. Exceptus à Jahele Siſara videbatur ſibi nactus in naufragio portum. Judic. 4. 19. 21. *Domine mi, intrà; nè timeas.* Cùm ſitiret aquam, recreatus eſt lacte. Quid felicius? Sed Lacheſis latebat in lacte. Quo triumpho advecta putas vaſa templi aurea in Regis palatium? Mors in phialis, non triumphus. Ut primùm iis uſi Chaldæi, everſi ſunt à Medis. Dan. 5. 2. 30. Oliva l. 2. Strom. §. Unicuique ſecundùm propriam virtutem.

Videns autem Regina Saba-& ordines miniſtrantium, veſtesque eorum, & pincernas, & holocauſta, quæ offerebat in domo Domini; non habebat ultrà Spiritum. 3. Reg. 10. 4. 5. Saà: quidam illam particulam, *& holocauſta* vertunt ſic: *& aſcenſum, quo aſcendebant in domum Domini.* Non habebat ultrà Spiritum, ideſt, erat diu extra ſe præ ſtupore. Unde tanta admiratio? quod felicitas non attrahat piacula, quod in tanta felicitate Deo holocauſta immolent. Eſcob. tom. 6. Parab. Chr. l. 9. ſect. 2. obſ. 3.

Obſervo, ut fiat in me duplex Spiritus tuus. 4. Reg. 2. 9. Ad quid duplicem petit? an ei non ſatis Eliæ Spiritus unus, & ſimplex? Mendoza in 1. Reg. 1. Sciebat Eliſæus, Eliam inter labores vixiſſe; ſe inter favores: Eliam perfectionibus Achabi vexatum; ſe donationibus Naamani honorandum. Et quia ſciebat duplo graviora certamina à proſperitate, quàm adverſitate; ideo duplicem, quo illi reſiſtat, petit. Paoletti Dom. 5. Epiph.

Scidit veſtimenta ſua. 4. Reg. 19. 1. Ezechias, cùm eſſet in tribulatione, vide, qualia faciebat pro ſalute ſua: ſaccum induit, & in terra ſedit. Ubi autem in deliciis eſſe cępit, cecidit præ altitudine cordis ſui. Quando tribulantur Iſraelitæ, multò plures fiebant, quando autem illos dimiſit, tunc omnes peribant. S. Chryſoſt. hom. 16. in Act.

Indulſiſti genti Domine, indulſiſti genti: numquid glorificatus es? Iſa. 26. 15. Eſt ſenſus: ſæpè miſertus es gentibus, ideſt, humano generi, & exercuiſti in eas incredibilem clementiam. Numquid cognoverunt? numquid glorificaverunt nomen tuum? Numquid è contrario longè à te receſſerunt? Securitas enim negligentiam, negligentiam contemptum parit. S. Hieronym. in Iſ. 26.

Vitis frondoſa Iſrael; fructus adæquatus eſt ei. Secundùm multitudinem fructus ſui multiplicavit altaria; juxta ubertatem terræ ſuæ exuberavit ſimulacris. Oſ. 10. 1. Damnanda fertilitas, qua religio ſterileſcit! quot pampini, tot ſcelera, quot vites, tot idola. Malo eſurire, quàm perire. September apud Hebræos,

bræos. *Ethanim* dicitur, ideſt, *menſis aſperitatum.* Aliqui ità vocatum putant; quòd tunc, tranſacto æſtu, & imbres, & fulmina, ruant. Ego verò puto; quòd, ubi abundantia, & vindemia exundat; ſcelera, & calamitates non deſint. Eccli. 11. 10. *Si dives fueris; non eris immunis à delicto.* Oliva l. 9. Strom. §. Vitis frondoſa.

Ex Novo.

Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me. Matth. 4. 9. Nihil vicinius bonis temporalibus dæmon invenit, quàm caſum, quàm ruinam. Baeza t. 1. l. 3. c. 22.

Apprehenſis ſervis ejus. Matth. 21. 35. Agricolæ, poſt uberes vineæ fructus perceptos, inſolentes fiunt ad omnia patranda. Et quando non felicitas homines à divino deturbavit obſequio? S. Chryſoſt. per ſingulos gradus munificentiæ Dei Judæorum malitia creſcebat. Eſcob. tom. 6. Parab. Chr. l. 9. ſect. 2. obſ. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Hic (Salomon) bonis initiis malos exitus habuit. Quippè ſecundæ res, quæ ſapientium animos fatigant, magis huic obfuerunt, quàm profuit ipſa ſapientia. Sanct. Auguſt. de Civ. l. 17. 20.

Nihil eſt infeliciùs felicitate peccantium; quam pœnalis nutritur impunitas, & mala voluntas, velut hoſtis interior, roboratur. Id. ep. 5.

Putatis tunc eſſe ventum contrarium, quando eſt hujus ſæculi adverſitas? Quando enim bella, quando tumultus, quando fames, quando peſtilentia, quando cuique hominum privata evenit calamitas; tunc putatur ventus adverſus; ibi putatur invocandus Deus. Quando autem temporali felicitate Sęculum arridet; quaſi non eſt ventus contrarius. Magnæ virtutis eſt cum felicitate luctari; nè illiciat, nè corrumpat, nè ipſa ſubvertat felicitas. Magnæ felicitatis eſt, à felicitate non vinci. Id. ſ. 11. de Verb. Dom. apud Olivam t. 3. conc. 9. die vener. in hebdomada Paſſionis.

Meritò fortiter flagellatur hic Mundus: cognovit enim jam verba Domini Mundus &c. S. Aug. ſ. 12. de Verb. Dom.

Cùm proſperitas adeſt, tunc maximè tempus orationum eſt, lacrymarum, & compunctionis, & cautelæ. S. Chryſoſtom. hom. 17. in tribulatione namque ipſa tribulationum malum vel invitos nos corripit, & modeſtos facit. Ablato verò tali fræno timendum, nè ad torporem declinemus; nè de nobis Pſalmiſta dicat: *cùm occideret eos, quærebant eum, & diluculo veniebant ad eum &c.* Pſal. 77. 34. Stengelius div. Judic. t. 1. cap. 14.

Proſperitas facit hominem obliviſci futuræ gloriæ, & mortis, & Inferni: proſperitas replet hominem vitiis, & peccatis, uſque ad ſummum. S. Thom. Vill. conc. 3. de multis MM.

§. III.

Proſperitatem ſperne, quia datur, & impiis.

Ex Veteri, & Novo.

N*Oli æmulari in malignantibus &c.* Pſ. 36. 1. Admonet Propheta, tamquam ſpiritualis Medicus, Fideles; ut ſi videant impios proſperè agere, non provocentur ad eos imitandos; nec iraſcantur, aut indignentur, adverſus Deum, quaſi injuſtum. Bellarm. hìc.

Anno quinto decimo Imperii Tiberii Cæſaris &c. Luc. 3. 1. Vide, an non parvi faciat Deus orbis regna; quibus hominibus dignitates conferat? Tiberio, Pilato, Herodi &c. cùm interim illum, quo major inter natos mulierum non ſurrexit, in ſpelunca eremi, ſine honore, opibus, privatum vivere patiatur. S. Aug. in Pſ. 62. non ad hoc ſumus Chriſtiani, ut terrenam nobis felicitatem petamus, quam plerumque habent & latrones, & ſcelerati. Barradius D. 4. Adv. t. 2. l. 1. c. 2.

Epulabatur quotidie ſplendidè. Luc. 16. 19. Si Deus tam indulgenter habet eos, à quibus offenditur; quid faciet his, à quibus amatur, & colitur. Did. Nyſſ. f. 5. D. 2. Quad. §. 2.

Recepiſti bona in vita tua. Luc. 16. 25. S. Chryſoſt. t. 6. tr. in terræmotum: non dixit, cepiſti, ſed *recepiſti.* Qui recipit, debita recepit: recepiſti, quæ ſolvenda erant, quæ debebantur. Attendite quæſtioni: Si juſtus fuit Lazarus, ut nimirum fuit, & Abrahæ ſinus indicavit, corona, prœmia, patientia; iſte verò peccator, planè improbus, & inhumanus; cur ait illi, *quia recepiſti?* Num enim illi debebatur quidpiam? Fieri non poteſt, ut homo ità ſit penitus juſtus, ut à peccato ſit mundus: neque rurſus fieri poteſt, ut nullus ità malus ſit homo, quin habeat aliquod ſaltem exiguum bonum. Quoniam ergo & Lazarum peccata quædam habere contigerat, & divitem aliquod bonum habere; propterea dicit Abraham: nihil quære; bona illic tua recepiſti, & Lazarus mala ſua.

Ex Patribus, & aliis.

Quia præſens ſæculum eorum eſt, qui futuræ beatitudinis non habent ſpem, & ideò patienter feramus illos, his ſucceſſibus proſperis agere, percipere bona in vita ſua: donec veniat, & noſtrum, ad quod invitati ſumus, & cujus nobis repromiſſa ſunt bona; ad quod reſpicimus, in quod ſperamus: cujus bona, non ſicut in hoc ſæculo tamquam umbra prætereunt, ſed permanent in æternum. Impoſſibile autem eſt, in præſenti ſæculo bona conſequi, & in futuro. Orig. hom. 2. in Pſal. 36.

Quod bonum (pulchritudo corporis) Dei quidem donum eſt; ſed propterea id largitur etiam malis, nè magnum bonum videatur bonis. S. Aug. de Civ. l. 15. c. 22.

Beneficentiſſima providentia omnipotens Deus terrenam felicitatem conceſſit, & impiis; nè pro magno quæreretur à bonis. Id. ep. 120.

Multa naturæ commoda adſunt etiam ſceleratis. An non erat pulcher, & formoſus Abſolon? & uſque ad capillos capitis porrigebatur ejus corporis ſpecies? quid autem? an erat calvus Eliſæus; ut etiam videretur à pueris? ſed nec illum quidquam juvit forma, nec hunc læſit deformitas. S. Chryſoſtom. in Pſal. 140.

Nempè hujuſmodi, cùm intuentur peccatores florere; honoribus, facultatibus, abundare; & temporalibus bonis pacificè frui; nequaquam Dei reprehendunt ſapientiam; neque felici eorum invident proſperitati: quin potiùs contemnunt, atque deſpiciunt illa, tamquam exigua bona tranſitoria, periculoſa, atque viliſſima, quæ profectò, ut plurimùm iniquis, quibus in regione vivorum nulla eſt portio, pro ſuorum tribuuntur mercede meritorum. S. Laur. Juſt. de inſt. & regim. Prælator. c. 5.

Nihil ſanè infelicius felicitate peccantium: quibus tamquam deſperatis ægrotis, quamquam contrarium, & morbo incongruum, nil negatur, quod libeat. Id. lib. de ſpir. an. reſurr.

Noli hujus vitæ felicitatem hominibus invidere; ſed condole; immò, quia ipſi non dolent, potiùs ingemiſce: qui nimirum velut bruta animalia ad macellum edendo properant, ad gladium laſciviendo feſtinant. B. Petr. Dam. ep. 6.

Ratio, quare boni non accipiant retributionem in hoc Mundo, eſt, quia, ſervire Deo in bonis operibus eſt ſanctitas: bona autem hujus Mundi ſunt vanitatis. Non competit autem Deo, pro ſanctitate dare vanitatem, pro auro dare lutum. S. Vinc. Ferr. ſ. 2. D. 2. poſt Trinit.

§. IV.

Proſperitas reprobationis ſignum.

Ex Veteri, & Novo.

N*On multiplicabit ſibi equos &c.* Deut. 17. 16. Tum nè in bello confidet, in multitudine equorum; tum nè erigatur in ſuperbiam magnoque faſtu incedat: itaque populo gravia onera ad ſuam pompam ſuſtinendam imponat; uti fecit, & peccavit Salomon; qui habuit quadraginta millia equorum in ſtabulis, & curruum, equitumque duodecim millia. 3. Reg. 10. 26. Unde multi, & meritò, metuunt Salomonis ſaluti: videtur enim illi Deus gloriam terrenam conceſſiſſe, ut privaret eum gloria cœleſti. Corn. hìc.

In quorum manibus iniquitates ſunt, dextera eorum repleta eſt muneribus. Pſ. 25. 10. Ad tempus floret impius; ad tempus emendatur bonus. Sed flos illius ſicut fœnum areſcet; emendatio illius tranſiet. Ille accipiet pęnam perpetuam; quia hìc flagellatus non eſt, & ad tempus floruit: ille autem, qui tentationem ſuſtinuit, in æternum vitæ perpetuæ retributionem accipiet. S. Chryſoſt. hìc.

Eſt via, quæ videtur homini juſta, Prov. 14. 12. Salazar, & alii, per viam hanc accipiunt felicitatem terrenam; cui multi applaudant, putantque eſſe viam rectam ad plenam beatitudinem. Cùm animalia omnia, à leone ad antrum invitata, certatim ingrederentur; ſola vulpes reſtitit. Rogata cauſam, dixit: quia cerno veſtigia animalium adverſa omnia, nullum adverſum: nimirum omnia ingredi video, nullum regredi. Corn. hìc.

Date florem Moab, quia florens egredietur. Jer. 48. 9. Sequitur: *& civitates ejus deſertæ erunt, & inhabitabiles.*

Ex Patribus, & aliis.

Præſentis vitæ proſperitas innocentiæ teſtis non eſt: quia multi ad perennem vitam per flagella redeunt, & plerique ad infinita ſupplicia perducentur ſine flagello. S. Greg. mor. lib. 25.

Luge peccatorem felicem: gladius enim juſtitiæ ipſi imminet. S. Nilus cap. Paræn.

Proſperitas laqueus eſt: culter, incidens hunc laqueum, adverſitas. Guigo. Carthuſ. conſid. de tranquill. an. c. 14.

Qui

Qui omne voluptatis impleverit deſiderium, quaſi per gramineam viam ducitur ad equuleum. S. Honorius ſ. de Sanct. Cæcilia.

O quàm miſerum eſt, in hujus Sæculi proſperitate modico tempore vivere, & ad æterni ignis incendium quotidie clauſis oculis, velut in lectica poſitum, properare! B. Petrus Dam. l. 4. ep. 13.

In hac vita proſperari, eſt ſignum peſſimum. S. Bonav. ſ. 96. Dom. 6. Pent.

Accipiunt unum ex captivis ad mortem, collocantque in Regis thronum, & eundem illi dant veſtitum, ſinuntque illum deliciari illis regni diebus, & nemo illum vetat quidquam facere, quæ vult. Poſt hæc autem exutum, virgiſque cæſum, ſuſpendunt. S. Chryſoſt. or. 4. de Perſis.

§. V.

Proſperitas ſuſpecta ſapientibus.

Noli timere Abraham: ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis. Gen. 15. 1. Abraham cognoſcens, continuum bonorum ſucceſſum, magnum reprobationis ſignum eſſe; ut cùm ſibi Deus contra quatuor reges victoriam conceſſiſſet. Gen. 14. 15. veritus eſt; nè fortè hoc eum donans prœmio Deus, æterno excluderet. Cùm autem eum Deus tantopere diligeret; ſtatim voluit eum illo timore liberare: *noli timere &c.* q. d. non time: prœmium tuum præcipuum non temporale, ſed æternum erit. Diez conc. 4. in Nat. B. V. Abraham ex victoria tam ſolemni, quam Deus dederat ei, timuit, nè in hoc accepiſſet totam mercedem juſtitiæ ſuæ à Domino: & ideò Deus aſſecuravit eum de contrario. Lyranus.

Sancti viri, cùm ſibi ſuppetere proſpera hujus Mundi conſpiciunt, pavida ſuſpicione turbantur. Timent enim, nè hic laborum ſuorum fructus recipiant: timent, nè quod divina juſtitia latens in ejus vulnus aſpiciat, & exterioribus eos muneribus cumulans, ab intimis repellat. S. Greg. moral. lib. 5. cap. 1.

§. VI.

Proſperitas deſinit in luctu.

Quæ univerſa irrigatur ſicut paradiſus Dei. Gen. 13. 10. Irriguam ſibi ad incolendam regionem delegit Loth. Noli fidere ubertati; captivitatem tegit. Sulphur, non lac, emulſit, uxoris funus, non gregis fœtus, aſpexit. Oliva l. 2. Strom. §. unicuique ſecundùm propriam virtutem.

Pharao poſt vaccas pingues videt macilentas, quæ illas devorant. Gen. 41. 2. 3.

Domine mi, intrà; nè timeas. Judic. 4. 18. 19. Exceptus à Jahele Siſara, videbatur ſibi nactus in naufragio portum. Cùm ſitiret aquam, recreatus eſt lacte. Quid felicius? ſed Lacheſis latebat in lacte. Oliva l. 2. Strom. §. unicuique &c.

Amanum videbis lætiſſimum, à rege ſummè honoratum, omnibus principibus antepoſitum; ſed converſa eſt lætitia in mœrorem maximum. Eſth. 3. 1.

Defecerunt ſicut fumus dies mei. Pſ. 101. 4. Quid habent dies Davidis commune cum fumo? dies triumphatoris, ſemper victoris, regnantis per quadraginta annos; videntis filium Salomonem ſuper ſolium ſuum. 3. Reg. 1. 48. Fumus, res atras denigrat lacrymas excitat. Omnis humana proſperitas tandem luctum movet. S. Chryſoſt. hom. 2. in Matth. nonne vides, etiam corporeos oculos, cùm in fumo remorantur, lacrymas ſemper effundere? talis eſt profectò & mentis oculus; ſi in fumum ſæcularium negotiorum fuerit ingreſſus; ad innumera prorſus mala lacrymabitur. 1. Timoth. 6. 9. *qui volunt divites fieri inſeruerunt ſe doloribus multis.* v. 10. Sylv. c. 21. in Luc. 12. 9. q. 2.

Antiochus. 1. Machab. 6. 11. *in quantam tribulationem deveni.*

Succeſſus continuus temporalium certum eſt futuræ calamitatis indicium. S. Laur. Juſt. de virt. pat. c. 3.

Vide. Gaudium. Lætitia. Vanitas. Voluptas.

§. VII.

Proſperitas inſtabilis eſt, & fugax.

Num. I.

Symbola, & Similitudines.

Ex Veteri, & Novo.

Fiat lux, & facta eſt lux. Et vidit Deus lucem, quod eſſet bona. Gen. 1. 3. 4. ideſt, grata, utilis, jucunda. S. Hieronym. lux humanæ felicitatis Symbolum eſt. Vidiſti ſolem emicantem, terram radiis complentem? tranſeundo lucet, pervolando placet. Lux oſtentatur matutina, creſcit uſque in perfectam diem: ſed incrementa illa, quæ placent aſpicienti, fugiendo efformantur. Si ſtat aliquando felicitas, miraculum eſt; ſicut ſol ſtetit juſſu Joſue: vel, ſi non eſt miraculum, ſomnium eſt Joſeph. Eſcob. t. 5. Proph. Chr. l. 12. ſect. 1. obſ. 2.

Omnes morimur, & quaſi aqua dilabimur. 2. Reg. 14. 14. Euſeb. Cæſar. l. 11. de præparat. Evang. c. 7. quemadmodum aqua manibus hauſta, quantò magis premitur, tantò citiùs diffluit: ſic mutabilia cuncta; quantò magis ratio perſequitur, tantò magis amittit. Mendoza in 1. Reg. 10. Annot. 6. ſect. 1.

Fiant ſicut fœnum tectorum. Pſ. 128. 6. Talis eſt proſperitas eorum, qui vivunt in ſcelere. Talis jucunditas rerum, quæ ad hanc vitam pertinent: ſimul enim, & cernitur, & interit: ut quæ nec habeat fundamentum aliquod, nec potentiam. S. Chryſoſt. hic.

Oritur ſol, & occidit. Eccl. 1. 5. Oritur ſol præſentis proſperitatis, & occidit, ideſt, ſtatim ad occaſum tendit. Et hoc, ut nemo de ortu hujus ſolis gaudeat; cui tam inevitabilis, tamque velox ſuccedit occaſus. Inſenſatus eſt igitur, qui ſolem in ortu ſuo ſemper nititur detinere, & ab eo prohibere occaſum: hic vult facere miraculum, ſicut Joſ. c. 10. Hug. Cardin. hic.

Flores apparuerunt in terra noſtra. Cant. 2. 12. ſed mox, ſubdit: *tempus putationis advenit*: quia humana felicitas vix efflorescit; cùm ſtatim exareſcit. Mendoza in 1. Reg. 10. Annot. 6. ſect. 1.

Tamquam memoria hoſpitis unius diei prætereuntis. Sap. 5. 15. Proſperitas temporalis per hoſpitem unius diei deſignatur: nam, ſicut hoſpes hodie venit, & cras recedit; ità proſperitas temporalis modò venit, & modò recedit. Hugo Card. hic.

Date florem, Moab. Jer. 48. 9. Sanchez, & alii explicant: quantumcumque in amœno, & irriguo, loco ſit Moab, floreatque, ac niteat, ab ubertate patriæ; florens tamen, ac nitidus, abripietur in alienum ſolum. Ex eo diſcimus: tunc maximè vicinas eſſe urbes cladi, & homine tribulationi, cùm maximè gloria, opibus, & deliciis florent. Ratio: quia fortuna ſimilis rotæ; quæ, cùm in culmine eſt, tunc rotando deſcendit, & tendit ad finem. Ità poma, cùm maturrima ſunt, putreſcunt: flores, cùm pleniſſimi, marceſcunt. Sol, cùm in meridie eſt altiſſimus, mox declinat ad occaſum: cùm eſt in ſolſtitio æſtivo, declinat ad hyemem. Idem eſt imperiorum, regnorum, urbium principum, hominum, circulus, periodus, terminus, & occaſus. Corn. hic.

Si vis, faciamus hic tria tabernacula. Matth. 17. 4. Non dixit, faciamus hic domos, *ſed tabernacula*. Domus ædificatur, ut permanens, & fixum, domicilium: tabernaculum autem, ſeu tentorium, ad breviter manendum. Cùm illa gloria eſſet quidem quædam particula cœleſtis beatitudinis; quia tamen in terra appareret; etſi neſcius, quid diceret Petrus in hoc tamen cautè loquitur. Sylv. hic q. 19.

Ab arbore fici diſcite parabolam. Matth. 24. 32. Ficus, cùm ſit dulcis, ſumitur in parabolam ad orbis exterminium: nimia enim proſperitas excidii eſt præſagium. Id. hic.

Magni animi eſt, magna contemnere; ac mediocria malle, quàm nimia: illa enim utilia, vitaliaque ſunt, atque hæc: eò quò ſemper fluunt, nocent. Sic ſegetem nimia ſternit ubertas; ſic rami onere franguntur. Ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Idem animis quoque evenit, quos immoderata felicitas rumpit, qua non tantùm in aliorum injuriam; ſed etiam in ſuam utuntur. Naxer. in Joſ. 22. §. 9.

Num. II.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Videbam coram me vitem. Gen. 40. 9. 10. Piſtorum, magiſter ſe tria caniſtra vidiſſe ait, & ad omnium eccelſius, ciborum deliciis plenum, aves involare. Cur ex ſomniis Joſeph adeò diſparem conjicit eventum? Quia vitem paulatim creſcere in gemmas vidit, & aves citò ad cibos involare. Nec enim, ſic felix eſſet auſpicium, adeò celer eſſet volatus: nec, ſi vitis infauſta portenderet, lentè adeò creviſſet. Nam calamitates aligeræ properant; felicitates accedunt tardigradæ. Nax. in Joſ. 6. §. 19.

Dæmon in Job facultates, Dei permiſſu, deſæviens, ignem de cœlo adducit, ventos invitat, hoſtes inflammat, & breviſſimo intervallo, quæ multis annis compoſita, diſſipantur. Job 1. 12. &c. Joſue milites Jericho capiunt; ſed poſt plurium dierum obſidionem in ſeptimi diei fine: at ſine mora ab Hajenſibus profligati *ſtatim terga vertentes percuſſi ſunt*. Joſ. 7. 4. 5. Moyſes, ut per aquas iter populo terrenum panderet, virga mare percutit, percuſſæque vitreos in muros eriguntur; ſed vento tota nocte acriùs ſpirante. Ex. 14. 21. *cùm extendiſſet Moyſes manum &c.* ſed, ut Ægyptios abſorbeat citiùs, & præcipitatiùs, ruit. *Reverſum eſt primò diluculo ad priorem locum.* Longo ſpatio pacta felicitas, breviſſimo advolavit adverſitas. Naxera in Joſ. 6. §. 19.

Dies mei tranſierunt. Job 17. 11. Dies hi præteritæ felicitatis poſſunt intelligi. V. Beda hic.

Succidite arborem. Dan. 4. 11. Nabuchodonoſoris arbor, cujus altitudo nimia, ſuccidi jubetur. De eo dicere potuiſſet Seneca, quod de Cajo Cæſare, ep. 94. quid Cajum Cæſarem in ſua fata pariter, ac publica immiſit? gloria, & ambitio, & nullus ſupra cœteros eminendi modus. Naxera in Joſ. 1. §. 40. *Altitudo ejus nimis.* Dan. 4. 7.

Erant ibi lapideæ hydriæ ſex. Joan. 2. 6. Cur tàm exactè ſcribit hydriarum numerum, & capacitatem? videbatur majus miraculum dare vinum abſque numero, & menſura. Valdè ſuſpecta eſt felicitas: ſi modum neſciat; per ſe ruit. Sylveira Addit. in Joan. 2.

Præterit figura hujus Mundi. 1. Cor. 7. 31. S. Theodoretus Studita: quid eſt, *præterit &c.*? idem, quod labitur, præterequirat: nec vel diuturnam ſtabilitatem obtinens; ſed, qui heri nitidus, hodie ſqualidus: qui heri in re ſplendida, hodie in miſeria eſt. Nunc extollitur ille; nunc alter dignitate ruit: hic è paupere fit dives; alius è divite pauper milleque mutationibus, atque vicibus, ærumnoſa noſtra ſubjecta vita eſt, nihil poſſidens conſtans. S. Chryſoſt. Theophylactus, vertunt illa verba ſic: *præterit ſcena hujus Mundi*. In Comœdia, cùm quis regem, vel principem, repræſentat, &c. Quàm parui facimus illa! quàm parum invidemus tali gloriæ. Did. Nyſſ. Vit. Abr. l. 9. c. 1.

Venti citiùs fidere poſſumus, aut literis in aqua ſcriptis; quàm hominum felicitati. Quodquidem, mea ſententia, ideo fit; ut harum rerum inconſtantiam, inæquabilitatemque, perſpicientes, concitatiore curſu ad Deum, & futura, properemus. S. Greg. Naz. ep. 18.

§. VIII.

Cur bonis hic malè, malis benè?

Quare ergo impii vivunt? ſublevati ſunt, confortatique divitiis? &c. Job 21. 7. Juſtus quidem tu es, Domine; veruntamen juſta loquar ad te: *quare via impiorum proſperatur? benè eſt omnibus, qui prævaricantur, & iniquè agunt.* Jerem. 12. 1. *Ecce ipſi peccatores, & abundantes in ſæculo, obtinuerunt divitias &c.* Pſ. 72. 12. Cùm bonis hic malè eſt, & malis benè; hoc fortaſſe deprehenditur: quia & boni, ſi quæ deliquerunt, hic recipiunt, ut ab æterna pleniùs damnatione liberentur: & mali bona, quæ pro hac vita faciunt, hic inveniunt, ut ad ſolam impoſterum cœmenta pertrahantur. S. Greg. mor. l. 5. c. 1.

§. IX.

Miſcellanea.

Lætantur, cùm malè fecerint. Prov. 2. 14. Tales ſimiles ſunt illis, quos in Apulia videmus morſos à tarantulis, continuò ſaltare, tripudiare, & tripudiando emori. Cornel. hic.

TITULUS XXXV.

PROVIDENTIA DEI.

§. I.

Figuræ, Symbola, definitio.

Vidit ſcalam ſtantem. Gen. 28. 12. Dico cum Theodoreto, Pierio; ſcalam hanc, eſſe Symbolum Providentiæ, & gubernationis divinæ. Unde Deus illi innititur, quaſi prima cauſa, & primum movens omnium. Angeli aſcendunt, & deſcendunt, quaſi miniſtri, & executores Providentiæ divinæ. Hæc ſcala à cœlo in terram pertingit: quia Deus inferiora per ſuperiora; homines per Angelos gubernat. Duo ſcalæ latera ſunt ſuavitas, & fortitudo. Varii modi Providentiæ ſunt gradus. Sic Homerus Providentiam deſcribit per catenam auream, à Jove de cœlo demiſſam in terram, qua Jupiter omnia comprehendit, conſtringit, & ad ſe trahit. Cornelius hic.

Quando ſplendebat lucerna ejus. Job 29. 3. Scilicet Providentia ejus. S. Thom. Aqu. hic.

Ne projicias me à facie tua. Pſ. 50. 13. Faciem hic gubernationem appellavit. B. Theodoretus hic.

Ut quid deſtruxiſti maceriam ejus? Pſ. 79. 13. Maceriam tutelam vocavit: nam quod eſt maceries vineæ, hoc eſt Dei cura his, qui illa digni effecti ſunt. Cœterùm prætergredientes viam hoſtes nuncupavit: quemadmodum enim viatores vineam, quæ ſine ſepe, & cuſtodia eſt, tuto vindemiant; ſic, qui divina providentia privatus eſt, expugnabilis quibuslibet lædere volentibus ſit. B. Theodoretus hic.

Introduxit me rex in cellaria ſua. Cant. 1. 3. Modus contemplandi in creaturis providentiam Dei erga nos. Quid ſunt maria, & flumina, piſcibus referta, niſi quædam Dei cellaria ad reficiendum? Quid aer volatilibus, aut terra animalibus, & plantis, abundans; niſi quædam promptuaria ad tuam nutritionem? Quid mineralia, ubi aurum &c. niſi theſauri Dei ad te locupletandum. De Ponte hic. Exh. 10.

Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi. Cant. 2. 3. Propriè, & genuinè, umbra Chriſti eſt ejus providentia, cura, & protectio Eccleſiæ, & animæ Sanctæ, velut ſponſæ ſuæ; juxta illud Iſ. 51. 16. *ſub umbra manus meæ protexi te.* Ità Orig. Nyſſen. Caſſiodor. Ambroſ. Thren. 4. 20. *in umbra tua vivemus in gentibus.* Pſ. 56. 2. *in umbra alarum tuarum ſperabo.* Cornelius hic.

Paſce populum tuum in virga tua-in medio Carmeli. Michææ 7. 14. Orat Deum Michæas, ut virga ſua paſtoritia, ideſt, providentia ſua paterna, paſcat, regatque Judæos. Cornelius hic.

Circumdedit ſpem. Marci 12. 1. hoc eſt, divina cura, & providentia, munivit illam. Victor Antioch. hic.

Sol. Lem: *Omnibus ſufficit.* Picinelli.

Providentia eſt voluntas Dei, per quam res omnes apte, congruenterque gubernat. S. Joan. Damaſc. l. 2. orth. fid. c. 29.

§. II.

Providentia Dei aſſeritur, & probatur.

Ex Veteri.

Fac tibi arcam. Gen. 6. 14. Cur non vocatur potiùs navis? Reſpondet Paulus ſ. 57. tom. 6. ut ſecuriſſima cuſtodia Noe intelligeretur, non navis, ſed arca vocatur. Ut intelligeret Noe, ſe tamquam in arca ſervatum inter tot aquarum imminentia pericula. Did. Nyſſ. l. 3. c. 10. Phœn. Græc.

Et ingreſſus eſt Noe--in arcam propter aquas diluvii. Gen. 7. 7. Perditum erat genus humanum; ſcintilla noſtri generis Noe reſtabat; ſcintilla in medio mari; nec tamen extinguebatur, neque naufragium faciebat: quippe quæ gubernatores haberet univerſitatis: non enim aſſeres illum ſervarunt, ſed robuſta Dei manus. S. Chryſ. t. 6. tr. in terræmotum.

Vade, & proficiſcere in Meſopotamiam Syriæ &c. Gen. 28. 2. Jubetur Jacob abire peregrè; ſolum pro culcitra, baculum pro rheda, habens. Theodoretus q. 12. Hac de cauſa Jacobus aufugit, & ſolus peregrinatur; ut locupletiſſimus rediens & ipſe experiretur quanta ſit Dei providentia. Eadem ratio de Abraham. Gen. 12. 10. & 13. 1. Velloſo in Judith. 5. Paræn. 28.

In qua erat-dipſas. Deut. 8. 15. Iſidorus l. 12. etymol. 4. dipſades, ſerpentes nocentiſſimi: morſi ab eis continuò inardeſcunt, & ſiti ardent. Quare inceſſanter haurientes tandem crepant, & diſſiliunt. Magna ergo fuit Dei providentia erga Hebræos, quòd ipſi per quadraginta annos ab his ſerpentibus, qui in deſerto abundant, non ſint læſi. Cornelius hic.

Libri Job tota intentio in hoc verſatur, ut per probabiles rationes oſtendatur, res humanas divina providentia regi. S. Thom. Aq. Prologo in Job.

Militia eſt vita hominis ſuper terram &c. Job 7. 1. *& ſicut dies mercenarii &c.* Ex utroque exemplo datur intelligi; præſentem vitam divinæ providentiæ ſubdi; nam milites ſub duce militant, & mercenarii à patrono operis mercedem expectant. Id. hic Lect. 1.

A domino diriguntur greſſus viri. Prov. 20. 24. fortis, & ſtrenui, qui magna, & ardua molitur: hunc enim Hebr. *gemer* ſignificat. Directio hæc DEI multiplex. 1. dirigit actiones noſtras, cùm ab æterno eas deſtinat, & præordinat; ut in tempore ad eas excitet, & dirigit, mentem illuminando, & voluntatem ad eas impellendo. 3. cùm modum, eas ordinatè, & feliciter, exequendi, ſuggerit. 4. cùm obſtacula, & obſiſtentes ſtudiis noſtris, amovet &c. Cornelius hic.

Ex Patribus.

Divina providentia pulchrè omnia moderante, ità univerſa generationum ſeries ab Adam uſque ad finem ſæculi adminiſtrantur, tamquam unius hominis à pueritia uſque ad ſenectutem temporis ſui tractum ætatis gradibus terminantis. S. Aug. l. 83. quæſt. q. 53.

Si navigium ſine gubernatore non perſiſteret, ſed facilè ſubmergeretur; quomodo ſubſiſteret Mundus tantùm temporis gubernante nemine? Et nè quid plus dicam: navigium Mundum eſſe puta; temonem, ſuppoſitam terram; velum, celum vectores, homines, mare, ſubjectam abyſſum: quomodo ergo tanto naufragium tempore non eſſet factum? S. Chryſ. hom. 10. ad pop. Ant.

Corporum, quæ generationi, & corruptioni, obnoxia ſunt; compoſitio, quæ ſemper cuſtoditur, providentiam eſſe magnopere oſtendit: ſiquidem in omni particula corporis providentiæ præmeditatio apparet. S. Greg. Nyſſ. l. 8. de provid. c. 1.

Si perfecta omnia, ſi robuſta, ſi nullius indigna, gigneret?

& proferret natura; profectò aboleretur pietas, ingenium deficeret, ars periret &c. S. Chryſol. ſ. 132.

Sicut, ſi aliquis videret ſagittam directè tendere ad certum ſignum, quamvis ſagittantem non videret, cognoſceret ſtatim, quòd dirigeretur à ſagittante. Ità cùm videamus res naturales abſque cognitione tendere ad certos fines; poſſumus pro certo cognoſcere, quòd operantur ex voluntate alicujus dirigentis, quem dicimus Deum. S. Thom. Aqu. in ep. 1. Cor. 15. Lect. 5.

§. III.

Nihil fit caſu, aut fortuitò.

Ex Veteri.

P*Uella, cui ego dixero &c.* Gen. 24. 14. Hæc ſecum loquebatur ſervus; & ecce apparet virgo Rebecca. Putas, hæc caſu fiebant? abſit. Veniebat Rebecca ad fontem, ad ſervum Iſaac; qualem, qui ex illa, & Iſaac, naſciturus erat, venire præſcripſerat. Baeza t. 2. l. 6. c. 3. §. 8.

Non caſu Moyſes Ex. 2. 3. 6. in viminea fiſcella expoſitus, à filia Pharaonis inventus, & adoptatus eſt. Non caſu fiebat, quod maximè caſu factum videbatur 4. Reg. 13. 21. ut cadaver metu latronum proiiceretur in ſepulchrum Eliſæi, cujus oſſa cùm attigiſſet, homo ille ſepeliendus revixit. Nec caſu rex Achab. 2. Paral. 18. 33. inter cervicem, & ſcapulas, læſus eſt: *accidit autem & unus è populo ſagittam in incertum jaceret.* Certiſſima Dei manu ferebatur hoc telum. Non caſu horundines Tobiæ 2. 11. domum involabant, virum optimum viſu privabant: *hanc tentationem ideo permiſit Dominus evenire illi, ut poſteris daretur exemplum patientiæ.* v. 12. Drexelius Heliotr. l. 5. c. 4. §. 2.

Omnia in ſapientia feciſti. Pſ. 103. 24. In iis, quæ à Deo proficiſcuntur, nihil à ratione alienum, nihil inordinatum, aut fortuitum animadvertitur. Sanct. Gregor. Nyſſ. lib. in hexam.

Ex Novo.

Non caſu factum Luc. 2. 1. ut Chriſto naſcituro univerſus orbis ab Auguſto deſcriberetur.

Aſcendit & Joſeph &c. Luc. 2. 4. DEUS mirabilis & omnium Artifex, omnem habens virtutem, omnia proſpiciens. Quando peritus artifex templum ſublime, aut domum, vult conſtruere; priùs modellum efficit; poſtea verò lapides, & ligna aptari jubet, & à ruſtico portari lapides. Quòd ſi ab eo roges, quid portas? reſpondebit, ad talis domus, vel templi ædificium. Quòd ſi quæras, quomodo iſte lapis aptandus eſt? reſpondebit, id ego ignoro; operis autem præfectus explicabit. Ità Deus permittit hanc deſcriptionem fieri per manus Octaviani, & Cyrini, quam Dominus dirigit ad utilitatem univerſi: quia prædictum fuerat. Michææ 5. 2.

Et tu Bethlehem &c. Ut hoc adimpleatur, fit deſcriptio; ut Dominus naſcatur in Bethelehem. Interroga Octavianum, ut quid hæc deſcriptio? in meum commodum. Stella hìc.

Non caſu *paſtores erant in regione illa*, non caſu vigilabant. Luc. 2. 8. Alto Dei naſcentis conſilio ibi poſiti erant. Baeza t. 2. l. 6. §. 8.

Ecce defunctus efferebatur. Luc. 7. 12. Nihil improviſum Chriſto accidebat; longè habebat antè omnia præviſa. Non accidit occurſus hic inopinatus: in urbem Naim ideo venit; ut tanto miraculo fidem, nomenque ſuum illuſtraret. Barradius t. 2. l. 8. c. 6. Dom. 15. Pent.

Ad fontem Sichar non caſu conſedit Chriſtus, cum Samaritana collocuturus. Joan. 4. 5.

Ex Patribus.

Non tibi videantur caſibus moveri, quæ verbo Dei in omni motu ſuo deſerviunt. Quò vult Deus, illuc lucet ignis: illuc fertur nubes; ſive pluviam, ſive nivem, ſive grandinem, portet. Et quare aliquando montem percutiunt fulmina, & non percutiunt latronem? - quia fortè adhuc latronis converſionem quærit: & ideò percutitur mons, quia non timet; ut mutetur homo, qui timet aliquando. Et tu, cùm das diſciplinam, terram feris, ut infans expaveſcat. - Quidquid ergo hic accidit contra voluntatem noſtram, noveris non accidere, niſi voluntate Dei, de providentia ipſius, de ordine ipſius, de nutu ipſius, de legibus ipſius. S. Auguſt. in 148.

Si intrares in officinam fortè fabri ferrarii; non auderes reprehendere folles, incudes, malleos. Artifex novit quare etſi ego non novi. In officina non audet vituperare fabrum; & audet in hoc Mundo reprehendere Deum? Ergo, quemadmodum *ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus tempeſtatis, quæ faciunt verbum ejus:* Sic omnia, quæ vanis videntur in rerum natura temere fieri, non faciunt, niſi verbum ejus: quia non fiunt, niſi juſſu ejus. Id. ib.

Nihil aliud in rebus caſum vocamus, niſi cujus ratio, & cauſa, ſecreta eſt: nihilque ſeu commodi, ſeu incommodi, contingit in parte, quod non conveniat, & congruat Univerſo. Id. l. 1. contra Academicos c. 1.

Fratres, non rogata venit illa, ſed juſta: ipſe ſic fecit eam ſiſti ſibi, qui illam cœleſti ſententia juſſit abſolvi. S. Chryſol. ſ. 93. de Magdalena.

Hiſtoria.

Luſitanus miles alea ludens ſexcentos aureos amiſerat. Triſtis, & inops conſilii, ad Franciſcum confugit. Ille ex veneno medicinam petendam ratus, aleam ab eo poſcit, ſuaque manu permiſtam reddens, repetere luſum jubet, amiſſa recuperaturum. Non fefellit repentè mutata ſors; ſecundo uſus ludo recuperavit cuncta. Suo recepto ludere pergentem Franciſcus inhibuit; nec miles abnuit: ſed beneficii memor ſalubribus ejus præceptis impenſe paruit; quin etiam ultrò promiſit, ſe impoſterum numquam alea luſurum & extitit promiſſi fides. Quis in hac alea non agnoſcat Domini manum, ſicut & in aleæ luſu Horatius Turſelinus lib. 6. c. 2. in vita S. Franc. Xav. Vide mirabilem divinæ Providentiæ diſpoſitionem apud Stengelium t. 1. div. Judic. c. 28. fuſiùs relatam.

De puerulo memorat Olaus l. 9. c. 28. cui caſus, & Deus, inſignem gloriam peperit; quando hoſte Groningam, Friſonum urbem obſidente, artem parentis imitari volens filius, igne in tormentum immiſſo, caput illuſtriſſimis Ducis in obſidione foris milites exhortantis, ferreo globo expulſo, avulſit, & obſeſſis quietem peperit. Luſit tunc puer; ſed Deus ſeriò egit, qui pueri manum in hoſtem direxit. Sicut 3. Reg. 22. 34. vir quidam tetendit arcum, in incertum ſagittam dirigens, & caſu percuſſit regem Iſrael &c. Sagittarius caſu, Deus conſilio, regem percuſſit. Stengelius t. 1. Judic. div. c. 25. Plura ſimilia invenies apud Stengelium hìc.

§. IV.

Nihil ſine cauſa.

N*On eſt dicere, quid eſt hoc? aut quid eſt iſtud? omnia enim in tempore ſuo quærentur.* Eccl. 39. 26. Græc. *omnia enim in uſus ſuos creata ſunt.* *Tò quærentur* per metalepſim accipi poteſt cum Janſenio, pro *cognoſcentur*, vel *declarabuntur*, ac *cognita comprobabuntur*, ut ait v. 40. ſolent homines ignorantes, & ſuperbi, mirari, & judicare, nonnulla Dei opera; quorum ipſi cauſam, uſum, & finem; non intelligunt; quaſi inutilia, ſupervacua, imò impertinentia. Unde dicunt: *quid eſt hoc? aut quid eſt iſtud?* q. d. quis eſt hujus, vel illius rei, uſus? & finis? quid commodi hoc, illudve, adferret? Retundit eorum ignorantiam, & eorum faſtum; cauſamque ſubdit: *omnia enim in tempore ſuo quærentur, & cognoſcentur, & cognita probabuntur.* Cornelius hìc.

Videmus, nihil eſſe in omni Mundo, quod non habeat in ſe maximam mirabilem rationem. Lactantius l. de ira Dei.

Nemo ex me quærat, cur quidque fiat? Satis eſt, nihil fieri, nihil gigni; quod non aliqua cauſa genuerit, atque moverit. S. Auguſt. l. 1. de ord. c. 6.

§. V.

Malè aſtris adſcribuntur bella &c.

V*idete, nè quis vos decipiat per philoſophiam, & inanem fallaciam, ſecundùm traditionem hominum, ſecundùm elementa Mundi; & non ſecundùm Chriſtum.* Coloſſ. 2. 8. S. Ambroſ. l. 4. hex. c. 4. quomodo Dominus aut bonis prœmia propoſuit, aut improbis pœnas; ſi facit neceſſitas diſciplinam? & converſationem ſtellarum curſus informat? Quàm multos videmus, ereptos criminibus, atque peccatis, in meliorem ſtatum eſſe converſos: S. Auguſt. de Civ. l. 5. c. 7. fatum ponentes, nolunt advertere, quòd electo ad ſeminandum agrum die, tam multa grana in terram ſimul veniunt, ſimul germinant, & extorta ſegete ſimul herbeſcunt: & tamen inde ſpicas, cæteris coævas, alias rubigo interimit, alias aves depopulantur, alias homines avellunt. Quomodo, illis alias conſtellationes fuiſſe, dicturi ſunt; quos tam diverſos exitus habere conſpiciunt? Id. de Civ. l. 5. c. 34. de geminis hominibus plurima, plurimumque diverſa, monſtremus. Nati enim ſunt duo gemini. Gen. 25. 25. veterum Patrum memoria, ſic alter poſt alterum; ut poſterior plantam prioris teneret. Et tanta in eorum vita fuerunt, moribuſque, diverſa; tanta in actibus diſparilitas; tanta in amore parentum diſſimilitudo; ut etiam inimicos eos faceret inter ſeipſa diſtantia. Unus à matre diligebatur; unus honorem amiſit, alter adeptus eſt.

§. VI.

Providentia Dei extendit ſe ad omnia.

Ex Veteri.

F*Ecit quoque Dominus Deus Adæ, & uxori ejus, tunicas pelliceas, & induit eos.* Gen. 3. 21. Quid per veſtes pelliceas intelligendum? admirari oportet perennem ejus bonitatem: quippe qui etiam delinquentium curam gerat; nec veſtimentis neceſſariis carere nudos permittat. B. Theodoretus q. 39. in Gen.

Manſiunculas in arca facies. Gen. 6. 14. Sept. *nidos faciens arcam.* Symbolicè S. Ambroſ. l. de Noe c. 6. omne corpus noſtrum attextum eſt, ſicut nidus: nidi quidam ſunt oculi noſtri, quibus ſe viſus inſerit. Nidi ſunt noſtrarum ſinus aurium - nidus eſt narium &c.

Vidit ſcalam. Gen. 28. 12. Per hanc intelligit B. Theodoretus q. 82. divinam providentiam, quæ cœlum & terram attingit. Sed nota, quòd ſcala hæc priùs ſit ſuper terram, & poſtea cœlum tangat. Cur non primò nominatur cœlum, utpote nobilis, & ſedes ſpirituum? ſed priùs terra; in qua ſerpentes, & bruta? Adeò ſollicita eſt divina providentia circa minima &c. S. Auguſt. ad illud Sap. 8. 1. *attingit à fine uſque ad finem.* l. de gratia, & lib. arb. à cœlo uſque ad inferiores partes terræ; à maximo angelo uſque ad minimum vermiculum. Sylveira in Matth. 6. 25. q. 7.

Qui dat jumentis eſcam ipſorum, & pullis corvorum invocantibus eum. Pſ. 146. 9. Traducit apud ſacros Scriptores corvus, ut animal pullorum odio laborans: nam, cùm fatum excluſerint, repudiant, neglecta nutricandi cura. Sed, quæ creaturam omnem pervadit divina providentia, pullis ipſis corvorum, occulta quadam ratione, à minutis quibuſdam animalibus eſcam parat. S. Baſilius Seleuc. orat. in S. Eliam.

Attingit, à fine uſque ad finem, fortiter, & diſponit omnia ſuaviter, &c. Sap. 8. 1. Functiones illius, creatio, gubernatio, conſervatio, cooperatio. Dicitur proviſor: quia per ipſius providentiam omnia in ſuis ſpeciebus, & naturis individuis, cum ſuis ornamentis, & proprietatibus, & functionibus, exiſtunt. Cujus creaturæ dedit vires, & inſtrumenta congruentiſſima, ad ſuas functiones: ut apparet etiam in viliſſimis vermiculis, & eorum partibus; in plantis, & floribus. 2. nihil in toto univerſo fieri poteſt, quod ipſe antea, in luce infinitæ ſapientiæ ſuæ, exactiſſimè non conſideravit; & quaſi deliberaverit, an conveniat illud velle ut fiat. Quidquid enim modo inordinatum videtur, ipſe poſtea ad pulcherrimum ordinem revocat. Quid eſt aliud cujuſque rei ingenium, & nativa propenſio, quam providentiæ ejus veſtigium, & impreſſio? Conſidera venatum aranearum, apicularum artificia, avicularum nidos, ſtupendam bombycum indolem, formicarum induſtrias. Numquam ejus providentia ordo, ac diſpoſitio, proprio ſibi commenſo fine fruſtratur; ſed hunc ſemper aſſequitur. Quod etſi modò nondum appareat, durante adhuc Mundi curſu, & termino, quo tendunt omnia, nondum adducto: ubi tamen, decurſo ſtadio ſuo, ad metam pervenerit; tunc ſe vis providentiæ divinæ aperiet, & clarè perſpicietur; quàm ſapienter, quàm ſuaviter, & congruè naturis rerum, & ſaluti mortalium; quàm convenienter divinæ gloriæ, omnia ab ipſo fuerint adminiſtrata. Itaque nihil omnino prudentiùs præſtare poſſum, quàm ſi me totum ſapientiſſimæ Dei providentiæ committam. Leon. Leſſius de 50. Dei nominib. c. 30. Providentia l. 11. c. 1.

Ex Novo.

Reſpicite volatilia cœli. Matth. 6. 26. Proponit Dominus non leones, elephantos, & urſos; ſed minima animalium: ut doceamur, quòd providentia Patris non ſolùm ad magna ſe extendit, ſed etiam ad minima; ut omnibus provideat. Sylveira hìc q. 11. E ſcholis avium venio; à quibus præclaram lectionem de fiducia in Deum audivi. Hanc repetam. Noveris: non pulcherrimis tantùm, & maximè canoris; ſed etiam paſſerculis, granariorum depeculatoribus, à Deo proſpectum; nec ſine ipſius nutu quidquam deeſſe. Satis ei proviſum eſt, qui vivit ſub cura Dei: non deſeret ille nos homines, qui proſpicit avibus. Joan. Rho in Caduceatore Aff. 47.

Si autem fœnum agri &c. Matth. 6. 30. ideſt, ſi, quæ citò decidua concremantur igne, artifex omnium tam venuſta ornat ſpecie; quantò magis vos procurabit in neceſſariis, qui ad æternam hæreditatem pertinetis. Beda l. 1. hìc.

Rogabant-mitte nos in gregem porcorum. Matth. 8. 31. Poſſum dicere, porcorum quoque ſetas tunc numeratas apud Deum fuiſſe, nedum capillos Sanctorum. Tertull. de fuga in perſecutione.

Nonne duo paſſeres &c. Matth. 10. 29. Eſt ſenſus: ſi parva animalia, & vilia, abſque Deo authore non decidunt, & in omnibus eſt providentia; & quæ in his peritura ſunt, ſine Dei voluntate non pereunt: vos, qui æterni eſtis, non debetis timere, quòd abſque Dei vivatis providentia. S. Hieron. l. 1. hic. Miror, Chriſtum, in confirmationem divinæ providentiæ, paſſeres allegare: qui, cùm familiares domibus ſint, facilè ſe nutriunt. Mirarer magis profugas, ſolitariaſque, aviculas à Deo ali. Sed difficiliùs oſtendit, paſſeres in urbibus paſci poſſe, quàm in agris reliquas volucres: his enim plures tenduntur laquei, quam eſcæ præbeantur; magiſque iis aditus omnis ad cibum obſtruitur. Oliva lib. 13. Strom. Luc. 12. nonne quinque paſſeres.

Veſtri capilli capitis omnes numerati ſunt. Matth. 10. 30. Non eſt hyperbolica hæc locutio, ſed veriſſima, ut ait Cajet. cùm verè capillorum numerus notus ſit Deo. Nam, ut ait Euſeb. Gallic. in Nat. plur. MM. non eſt autem ei difficile capillos numerare, cui difficile non fuit creare. Sylveira hìc q. 12.

Ex Patribus, & aliis.

Qui non ſolùm cœlum, & terram; nec ſolùm angelum, & hominem; ſed nec exigui, & contemptibilis, animantis viſcera; nec avis pennulam, nec herbæ floſculum, nec arboris folium; ſine ſuarum partium convenientia, & quadam veluti pace, dereliquit: nullo modo eſt credendus regna hominum, eorumque dominationes, & ſervitutes, à ſuæ providentiæ legibus alienas eſſe voluiſſe. S. Auguſt. de Civ. l. 5. c. 11.

Attendat Charitas veſtra: quis diſpoſuit membra pulicis, & culicis; ut habeant ordinem ſuum, habeant vitam ſuam, habeant motum ſuum? Unam beſtiolam brevem, minutiſſimam, conſidera, quam volueris - pro ſe fugit mortem, amat vitam, appetit voluptates, devitat moleſtias, exerit ſenſus diverſos. Quis dedit aculeum culici, quo ſanguinem ſugat? Quàm tenuis fiſtula eſt, qua ſorbet! Quis diſpoſuit iſta? quis fecit iſta? Expaveſcis in minimis, lauda magnum. S. Auguſtinus in Pſal.

Bengalenſes, dici nequit, quantopere tigres reformident. Cœterum providentia Dei creavit beſtiolam; catelli magnitudinem non ſuperantem; quæ conſpectam ſemel tigridem mox aggreditur, & latratu ſuo in fugam convertit: ut hominibus æquè, ac aliis animantibus, tempus ſit, abdendi ſe in latebram. Ex epiſtola Nicolai Pimenta de ſtatu rei Chriſtianæ in India Orientali.

§. VII.

Providentia Dei de alimentis.

Ex Veteri.

PRimum hominem in horto collocavit. Gen. 2. 15. Jacobo in fame per Joſeph alimenta providit. Gen. 45. 11. In eremo panem de cœlo. Ex. 16. 14. potum de terra dedit.

Invenit in ipſo anno (ſterilitatis) *centuplum.* Gen. 26. 12. Unde patet, hanc meſſem, non per ſertionem, non per agrorum fertilitatem; ſed per miraculum, Dei beneficio, obtigiſſe Iſaac: ut ex uno modio à ſe ſeminato meteret centum modios. Cornelius hìc.

Gomor per ſingula capita. Ex. 16. 16. Hoc primum, illudque ingens, miraculum in manna; quòd ſcilicet & tanta copia quotidie deplueret; quæ tribus hominum millionibus alendis ſufficeret: & quod ſinguli domum venientes, cùm manna à ſe collectum metirentur, ſive plus, ſive minus, collegiſſent; omnes tamen unum, idemque, gomor reperirent: Angelo ſcilicet inviſibiliter addente; ſi minus, quàm gomor; demente, ſi ampliùs, collegiſſent. Hinc ſequitur; omnes tunc quotidie ex manna comediſſe unum gomor, parvulos, robuſtos, viros, fœminas, ſenes, Deus enim cuique in ſtomacho, & corpore, ità concoquebat, & diſpertiebat ſuum manna; ut æqualiter omnes ſatiaret: ut in debili ſtomacho eſſet facilis digeſtionis, in ſtomacho robuſtiore validis. Cornelius hìc. Dignum inquiſitione eſt: cur Domine non dediſti eis panem ad menſam; aut quem ad hebdomadem ſaltem ſervare poſſent; ſed ad ſingulos dies? Vult Dominus nos ſemper ab ejus providentia pendere; quoniam novit; non adituros nos eum, niſi indigeremus. Qua in re melior eſt pauperum, quàm divitum, conditio: ſunt enim ſingulis diebus pauperum oculi ad Dominum, ut eorum miſereatur, & neceſſaria, ſaltem ad illum, tribuat diem: ut etiam nullus tranſeat dies, quo Dei circa ſe non ſentiant beneficia. Oleaſter. hìc.

Pones ſuper menſam panes propoſitionis. Ex. 25. 30. Voluit ſemper coram ſe panem habere; ut continuæ noſtræ indigentiæ memor eſſet. Oleaſter hìc. Cauſa, quare ponebantur iſti panes, exprimitur Levit. 24. ſcilicet in memoriam filiorum Iſrael, ut Deus recordaretur eorum. Abul. q. 28. hic.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Facite homines diſcumbere. Joan. 6. 10. Diſcamus ex hoc miraculo, nè puſillanimes ſimus in anguſtiis, & paupertate; neque timidi ſimus in hoſpitalitate, & communione: ſed credamus, quòd, etiamſi unum tantùm panem habeamus,